

Rechtskundig Weekblad

Vereniging zonder winstgevend doel

Verschijnt elke Zondag

Abonnementsprijs : 400 fr. per jaar

Postcheckrekening N° 3185.22

Beheer en Redactie : Mr. René VICTOR, Justitiestraat, 21, Antwerpen

STREKKINGEN VAN HET NIJVERHEIDSRECHT

Inaugurale les gegeven op 21 October 1952 in de Vrije Universiteit te Brussel, als inleiding tot de cursus van Nijverheidswetgeving, door de Heer Leopold REMOUCHAMPS, Vrederechter te Gent, Docent aan de Vrije Universiteit te Brussel.

De wetten die in ons land de industriële bedrijvigheid beheersen zijn niet zeer talrijk, maar verscheiden. Het komt mij noodzakelijk vóór, alvorens ze afzonderlijk te ontleden, ze gezamenlijk te overschouwen ten einde hun algemene geest en hun strekking te ontdekken.

Een universitair onderwijs is immers gericht op wetenschappelijk onderzoek, in universeel verband en dit geldt zowel het recht als de fysische wetenschappen. De oude exegetische methode, die gedurende veertig jaar het wetboek van Napoleon artikel per artikel ontleedde heeft plaats gemaakt voor de synthetische en wetenschappelijke studie van het recht. Onder de tekst schuilt de geest en de diepe wetgevende gedachte komt enkel tot uiting door het kritisch onderzoek van al de gegevens, die met de tekst verbonden zijn. Een wet is niet langer een onwankelbaar monument, maar de tijdelijke uitdrukking van een ruimere en steeds evoluerende rechtsgedachte.

Bij vele hedendaagse rechtsgeleerden komt bovendien een stijgende belangstelling naar voren voor de geestelijke banden die het recht met de gedachtenwereld in het algemeen en met de ontwikkeling van de beschaving verbinden.

Deze universalisatie, verre van de nauwgezette studie van de teksten te schaden, schenkt hun een diepere betekenis en een sterker leven.

Het is dan ook in die geest dat ik vooraf, de stof die wij te behandelen hebben, wil overschouwen. Dit zal vooral wat de nijverheidswetgeving betreft, die ogenschijnlijk uit versnipperde en organisch onverenigde elementen bestaat, van nut zijn.

Het zal belangwekkend zijn te zien of deze verscheiden delen in een samenhangend en logisch rechtskundig beeld kunnen betrokken worden. Zo zij inderdaad naar hun innerlijk wezen een diepere zelfstandigheid vertonen, dan zal hieruit blijken waardoor zij zich afzonderen van de oudere takken van het recht.

De vorming van een nieuw rechtsfenomeen, dat

zich onder onze ogen ontwikkelt, is op zichzelf een boeiend verschijnsel, maar het verdient in dit geval een nog sterker aandacht, omdat het deel uitmaakt van een der belangrijkste maatschappelijke evoluties waarvan het eindpunt op verre na niet in het zicht is: deze van de stijgende industrialisatie van onze beschaving.

* * *

Waaruit bestaat de industriële wetgeving? Noch te Leuven begrepen bovendien in het privaat nijverheidsrecht de betrekkingen tussen werkgevers en werknemers en alles wat tot het arbeidsrecht behoort, wellicht omdat aanvankelijk te Gent en te Leuven geen afzonderlijke leergang in sociaal recht werd gegeven.

Prof. Gunzburg te Gent en wijlen prof. Velghe te Leuven begrepen bovendien in het privaat nijverheidsrecht de betrekkingen tussen werkgevers en werknemers en alles wat tot het arbeidsrecht behoort, wellicht omdat aanvankelijk te Gent en te Leuven geen afzonderlijke leergang in sociaal recht werd gegeven.

Officieel vermeldt de wetgeving op het Hoger Onderwijs geen programma van de nijverheidswetgeving en wordt deze als een vrije cursus beschouwd, met een vermoedelijk even vrije interpretatie van zijn omvang.

Het ontbreekt hier blijkbaar aan een vast criterium en er moet worden toegegeven dat in zekere grensgebieden van het recht dit niet steeds gemakkelijk te ontdekken is.

Vooraf bij rechtstakken met een hoofdzakelijk economische grondslag zijn de aanknopingspunten met het openbaar en privaat recht enerzijds, en met de sociologie en de economische wetenschappen ander-

zijds, zo veelvuldig, dat een duidelijke afbakening niet eenvoudig is. Op vele plaatsen van zijn belangrijk wetenschappelijk werk, doet prof. J. A. Veraert opmerken hoe verschillende rechtsdiscipline's zich rond een zelfde economisch feit ontmoeten; «er ligt», zegt hij, «veel willekeur in het onderscheid tussen sociaal recht, voornamelijk dan arbeidsrecht enerzijds en economisch recht anderzijds.» (1)

Een even grote onzekerheid heerst over de aard van de nijverheidswetgeving, of zij tot het privaat recht behoort, of tot het openbaar recht, het bestuurlijk recht hierin begrepen. Het is dan ook het voorwerp van deze inleidende les door een kort samenvattend overzicht te pogen de gezamenlijke karaktertrekken van de nijverheidswetten te bepalen, deze te toetsen aan de principes van het recht in het algemeen, ten einde hun juiste plaats te midden der andere rechtstakken aan te duiden.

Wij zullen aldus een overzichtelijke blik werpen op drie hoofdzakelijke teksten: deze op de industriële eigendom, deze op de mijnvergunningen en deze op de electriciteitsbedrijven.

Behoren deze drie onderwerpen, voor het eerste tot het privaat recht en voor de twee laatste tot een soort bestuurlijk recht ofwel bestaan zij op zichzelf en kunnen wij ze onderling in een vast en samenhangend verband verenigen?

Zowel het brevetrecht als het recht op mijnontginning huldigt een nieuw begrip van eigendomsrecht, zodat men zou kunnen geneigd zijn te menen dat in beide een toepassing van het privaat recht geschiedt.

Om elk misverstand te voorkomen is het nodig hier even stil te staan bij de nationale bepaling van het eigendomsrecht.

Burgerlijk eigendomsrecht.

Het eigendomsrecht van het burgerlijk wetboek is in hoofddeorde gesteund op de natuur van de mens; de wetgever beschouwt dat het bestaan en de ontwikkeling van de burger samen met deze van zijn gezin de noodzaak medesleept van menigvuldige «appropriatie's». In die opvatting behoren de goederen van de wereld niet aan de gemeenschap, maar aan niemand, zodat deze die ze voor zijn levensbestaan tot zich trekt, hierin een rechtvaardiging van zijn bezitname en beschikking vindt. Het is dus niet op grond van een principieel van beloning voor de arbeid of het streven van de mens en als de erkenning van een zekere verlenging van de menselijke persoonlijkheid tot in de goederen welke hij heeft bewerkt, dat ons burgerlijk eigendomsrecht is opgevat. Maar het is de erkenning van een natuurrecht gesteund op de noodzaak, veel meer dan op enig zedelijk beginsel. Waar art. 18 der rechten van de mens van 1789 het eigendomsrecht betitelt als een «heilig en onkrenkbaar recht» daar bedoelt zij de noodzaak voor het bestaan van de vrije burger van een economische onafhankelijkheid. Naar de leer van Montesquieu geldt het hier een verband dat voortvloeit uit de natuur der dingen.

Hoezeer dit eigendomsbegrip in de loop der jaren zowel in zijn inhoud dan in zijn toepassingsfeer tot zeer bescheiden grenzen werd teruggebracht toch blijft zijn burgerlijk en sociaal karakter onaangetast (2).

Intellectuele eigendom.

Hoe staat nu tegenover dit eigendomsrecht de opvatting van de intellectuele eigendom?

Er bestaat geen twijfel, zowel in de voorafgaandelijke verklaring der Assemblée Nationale en in de reden der bijzonderste woordvoerders, als in de termen der wet van 1791 in haar art. 1. «Iedere ontdekking of uitvinding, in om het even welk bedrijf, is de eigendom van zijn uitvinder», dat het hier ging om de ware stichting van een nieuw eigendomsbeginsel. Maar dezelfde wet vervolgt: «de wet waarborgt dienvolgens aan de uitvinder het volstrekt *genot, volgens de wijze en gedurende de tijd hierna vermeld.*»

Wanneer wij deze laatste genuanceerde formule vergelijken met de volstreekte termen van het gewoon eigendomsrecht, dat heilig en onkrenkbaar is, valt het onderscheid reeds op.

De grote bijdrage van de Franse omwenteling aan de intellectuele eigendom was dat zij voor het eerst het aandurfde van een eigendom te spreken omtrent een bezit dat niets stoffelijks inhield.

Lang voordat Edmond Picard te onzent de Justitiaanse verdeling van het zakenrecht wilde aanvullen met een hoofdstuk op het intellectueel bezit, had reeds in 1771 een anonieme apologist van Colbert zeer goed het mechanisme van dit recht beschreven (zij het dan ook op een ander gebied). «C'est le chef d'œuvre de la politique d'avoir su réduire en propriété des objets qui ne semblaient donner aucune prise à ces liens, d'avoir formé d'un droit abstrait et presque intellectuel, un bien stable et effectif» (3).

Maar tussen een zuivere beginselverklaring en een toepassing ervan in het dagelijks leven is er een groot verschil. Het is eerst op 5 Juli 1844 dat het brevetrecht in Frankrijk (en dan in veel bescheidener vorm) tot stand kwam en het is voor het eerst op 24 Mei 1854 dat ons land hieromtrent bruikbare regelen uitvaardigde.

Art. 1 onzer wet zegt: «Er zullen uitsluitende en tijdelijke rechten worden toegestaan... voor elke uitvinding... vatbaar voor uitbating als nijverheids- of handelsvoorwerp».

De Franse wet van 1844 beschikte: «la loi confère le droit exclusif d'exploiter à son profit ladite invention». Onze tekst beperkt zich ertoe zekere, niet nader bepaalde rechten, te beloven.

Van de wettelijke toekenning van een voorbestaand natuurrecht, heilig en onvervreemdbaar, is hier zeker geen sprake; het is reeds moeilijk het stoffelijk voorwerp ervan te bepalen en wat de omvang van het beschikkingsrecht betreft is dit herleid tot een tijdelijk genot van uitbating.

In andere woorden, de wetgever bekrachtigt geen noodzaak spruitend uit de natuur der dingen, maar sticht om redenen van algemeen nut een zeer beperkt en vluchtig persoonlijk voorrecht.

Het is voldoende de geest der Franse wet van 5 Juli 1844 te ontleden om te beseffen, dat in strijd met de revolutionaire opvattingen van 1791, de wetgever niet heeft gedacht aan enige persoonlijke aanspraak van de uitvinder op de vruchten van zijn geest en zijn vernuft, of aan enige bescherming van de individuele onafhankelijkheid tot in de uitingen van de geest, maar enkel en alleen een economische bekommernis heeft gehad, die reeds de laatste tijden van het Oud Regime bestond.

Turgot reeds achtte het wenselijk voor de ontwikkeling van het bedrijfsleven dat staatsbeloningen aan de uitvinders zouden worden toegekend en schreef: «le gouvernement ne peut agir que par la voie de l'instruction, c'est à dire en encourageant les recherches des savants et des artistes, qui tendent à perfectionner l'art et surtout en étendant la connaissance de procédés dont la cupidité cherche à faire autant de secrets».

En hij voegde er op verrassende wijze aan toe: «le gouvernement devrait envoyer des jeunes gens s'instruire dans les pays étrangers des procédés ignorés en France » (4).

Dit verklaart dan ook waarom de Franse wet van 1844 in haar art. 32 § 3 het zogezegd uitvindersrecht vervallen verklaart, wanneer binnen de twee jaar van het brevet geen uitbating in Frankrijk geschiedt. De classieke commentator dezer wet, Pataille, zal er zelfs bijvoegen dat het doel ervan is: «*uitsluitend* de nationale nijverheid te beschermen en hij voert tot staving van die stelling tal van verklaringen aan van gezaghebbende woordvoerders onder de Kamerleden, die de wet stemden. Zo zal in dezelfde geest art. 418 van het Frans strafwetboek (Wet van 13 Mei 1863) zwaardere straffen voorzien voor de onthulling van fabrieksgeheimen aan buitenlanders.

Op haar beurt bevestigt het Hof van Parijs in een arrest van 8 Juni 1855 dat art. 32 § 3 van de wet van 5 Juli 1844 «*uitsluitend* is gesteund op het belang van het land, waardoor vereist wordt dat, in ruil van het uitbatersrecht dat hem wordt voorbehouden, de uitvinder de nationaal arbeidsmarkt laat genieten van de voordelen die de handarbeid kan putten uit de uitbating van een brevet » (5).

Het virtueel en kunstmatig geschapen eigendomsrecht van de uitvinder van 1791 vervalt tot een zeer voorwaardelijk en beperkt uitbatersrecht, opgevat als een beloning.

Maar hoe sterk de jonggeboren intellectuele eigendom na zo weinig jaren ook reeds vervallen is, hij zal nog verder worden betwist tot in zijn rechtvaardiging zelf.

Zoekend naar een voorbeeld van samenloop van recht en economie zal in 1881 de Franse economist Cauwès het uitvindingsrecht vermelden; de wetgever zegt hij, heeft zich op dat gebied «*te laten leiden door beweegredenen van zuiver nut*, daargelaten het onderzoek naar de rechtvaardigheid van een beloning of de gronden die een voorrecht zouden kunnen wettigen». Zulk voorrecht acht hij schadelijk, want het openbaar belang vergt de onmiddellijke aanwending van elke nuttige uitvinding. Het brevet is wenselijk zegt de schrijver, om de vooruitgang aan te moedigen tot bevordering van de algemeene welstand (6).

De genadeslag aan het privaat begrip van intellectuele eigendom zal echter gegeven worden wanneer, onder de invloed der nieuwe sociale opvattingen tot zelfs enig persoonlijk recht van de uitvinder zal worden betwist; de aanhangers van de gedachte die de enkeling onderwerpt aan de uitsluitende eisen van de gemeenschap zullen niet aarzelen te beweren dat geen uitvinding werkelijk de vrucht is van een enkel persoonlijk vernuft; de uitvinder moet steeds de bestanddelen van zijn ontdekking putten uit de ervaringen en de wetenschap, die hem door de maatschappij worden verleend. Bovendien bezit geen enkele uitvinding een economische waarde zonder de maatschappij voor wie zij ten slotte bestemd is. Hoe zou de uitvinder zich beroepen op een waarde die niet aan hem zelf, maar aan zijn omgeving en aan de omstandigheden gelegen is?

Dit zijn dan, in hun overdrijving, de overwegingen van publicisten van het einde der XIX^{de} eeuw (7).

Al worden hun opvattingen nog niet in de positieve wet opgenomen, zij wijzen op het volstrekt verval der rechtsgedachte van een waar eigendomsrecht in zake uitvinding. Terwijl het oorspronkelijk eigendomsrecht de bescherming van de enkeling en van zijn gezin beoogde is het brevetrecht niets anders dan een vergelijk tussen de zedelijke aanspraak van de uitvinder

op een beloning en de rechten van de maatschappij; het uitbatersrecht, dat hem voorwaardelijk wordt verleend, heeft voor enige reden de welvaart der gemeenschap; het zou dan ook nader tot de werkelijkheid behoren hierin een oneigenlijk verbintenisrecht te vinden eerder dan een zakelijk recht. Maar zulke assimilatie schijnt ons volstrekt overbodig omdat de ware bedoeling van de wetgever niet is geweest een privaat recht te stichten, maar een regeling te treffen tot bevordering der nijverheid. Zo hij hientoe termen heeft ontleend aan de techniek van het eigendomsrecht dan is dat geweest bij gebrek aan beter passende traditionele vormen en wellicht ook met het psychologisch oogmerk de uitvinders een waarborg aan te bieden waarvan de naam beter is dan de inhoud. De enkele bepalingen in zake overdracht, verpanding of beslag die in het brevetwezen zijn ontleend aan het burgerlijk wetboek kunnen niets wijzigen aan de ware inhoud van het brevetrecht. De wetgeving heeft, in burgerlijke termen, uitgesproken industriële rechten vastgelegd, die noch burgerlijk, noch bestuurlijk kunnen genoemd worden en wel moeten beschouwd worden als behorende tot een nieuw recht sui generis, dat dan het nijverheidsrecht moet worden.

* * *

Mijnvergunning.

Willen wij nu een gelijkaardig onderzoek wijden aan de innerlijke aard van het «*eeuwigdurig eigendomsrecht*» dat door de wet van 21 April 1811 verleend wordt aan de vergunninghouder van een mijn, dan vinden wij ook hier dat de gebruikte termen en bovendien de stoffelijke aard van het voorwerp der uitbating van mijnen van nature zijn om ons te misleiden.

Het eigendomsrecht van het burgerlijk wetboek, hebben wij gezien, is gesteund op de noodzaak van verschillende appropriaties ten behoeve van de enkeling en zijn gezin; de eigendom is zowel familiaal als gemeenschappelijk een ware levensbehoefte en tevens het beste middel om arbeid, spaarzaamheid en maatschappelijke stabiliteit te verzekeren.

Welke waarde bezit voor het persoonlijk of familiaal leven het bezit ener mijn? Rechtstreeks geen enkele. De eigendom van erts- of kolenlagen is geen noodzaak voor het leven van een burger of zijn gezin. Er zal wel geen mijnontginning gevonden worden die voor zijn huishoudelijk gebruik schachten zal gaan boren; kolen voor huishoudelijk gebruik spelen ten andere in het mijnwezen een volstrekt ondergeschikte rol. Waar het om gaat is om de intensieve winning van delfstoffen, zonder dewelke de moderne nijverheid ondenkbaar is.

In de traditionele leer van het eigendomsrecht was de toekenning aan derden van de beschikking over de ondergrond niet eens denkbaar. Het jus utendi, fructu et abutendi was zo volstrekt dat men het lange tijd verticaal in de hoogte en in de diepte heeft eerbiedigd; tot zelfs op heden, na de splitsing die door de mijnwet van 1810 tussen bovengrond en ondergrond tot stand kwam, worden expliciet de rechten van de eigenaar der oppervlakte nog erkend. Verre van aldus een toepassing te zijn van het oorspronkelijk eigendomsrecht is de mijnvergunning er een ware vermindering van. De rechtvaardiging van het privaat genot, dat aan de vergunninghouder wordt verleend ligt niet meer in de persoonlijke bescherming van deze, maar in zijn maatschappelijke functie. Om de mijnontginning te bekomen was het in de aanvang nodig beroep te doen op de ondernemingsgeest van dezen die hun arbeid en hun geldmiddelen konden wagen in een steeds gevaarlijk en moeilijk bedrijf. Ook hier (zoals

voor de bevordering van de geest van uitvinding) wordt aan de geest van onderneming en durf een premie toegekend en ook zij ontvangt de naam van eigendom en zelfs met enige overdrijving, van eeuwigdurende. Maar ook hier is niet de vergunninghouder de hoofdpersoon; hij is alleen de drager van een maatschappelijke opdracht, de noodzakelijke schakel in het productiebedrijf; het zogezegd beschikkingsrecht dat hem verleend wordt is de prijs van een verbintenis iets te doen, nl. het delven en het leveren der grondstoffen die voor de productie nodig zijn; dit is zo waar dat het eeuwigdurend eigendomsrecht na amper vijf jaar tekortkoming in de uitbating of zelfs enkel bij benadeling van de belangen van de verbruiker eenvoudig vervallen wordt verklaard.

Nu moge de wet van 1810 in burgerlijke termen spreken van pandbeslag, verpanding of verkoop der mijnen nergens biedt het uitbatingsrecht het karakter van een persoonlijke eigendom. Veel juister wordt de verhouding weergegeven wanneer de vergunninghouder beschouwd wordt als lasthebber of tussenpersoon van de gemeenschap; het stoffelijk genot dat hem verzekerd wordt is dan slechts het middel om een economische nood te voldoen; het hem verleend recht is geen instelling met een rechtvaardiging die zich tot de drager van dit recht beperkt, maar het is een eenvoudige vorm van beloning.

Dit komt ten andere tot uiting tot in de wijze zelf waarop dit recht ontstaat; het vindt zijn oorsprong niet in de natuur der dingen, doch in een gezagsbeschikking gesteund op het openbaar nut. Het is de bestendige afvaardiging, plaatselijke overheid, optredend als bestuurlijk lichaam en als gemandateerd beheerder van het algemeen belang, die het recht in « vergunning » toekent.

Noch de Staat, noch de Provincie bezitten uit eigen naam een recht op de ondergrond en het nieuw verleend recht is sterk afwijkend van de voorbestaande rechten die aan de enige vroegere aanspraakmaker waren toegestaan: de eigenaar der oppervlakte.

Van het « res nullius » uit het Oud Regime worden de natuurlijke bodemrijkdommen een gemeen bezit, waarvan de uitbating een dringende noodzaak is voor elkeen. De bestendige afvaardiging bekrachtigt aldus geen overdracht van rechten, maar beperkt zich ertoe in een bestuurlijke procedure de grenzen te bepalen en de openbaarmaking te verzekeren van een nieuw geschapen voorrecht. Het is wellicht geen toeval zo ook de aanvraag van een uitvindingsbrevet langs het provinciaal bestuur om wordt ingeleid. In beide gevallen verzekert het plaatselijk gezag de dubbele functie van officier van burgerlijke stand, door de geboorte van een voorrecht te akteren en deze van notaris door er de omvang openbaar van te bepalen.

Indien de term eigendom werd gebruikt dan is het bij gebrek aan betere of enkel om de technische voordelen die aan de toedracht van dit recht verbonden zijn. De wetgever heeft zelf het willekeurig karakter van zijn stelsel aangetoond door het verwarrend gebruik van de onverenigbare begrippen van « vergunning » en « eeuwigdurend eigendomsrecht ».

Ten andere zal de verdere ontwikkeling van het mijnwezen het beginsel van een privaat genotsrecht op de bodemrijkdommen laten varen ten voordele van nieuwe rechtsvormen, die tevens getrouwer de werkelijkheid weerspiegelen en beter aangepast zijn aan hun bestemming.

Onder de druk der totale oorlogvoering heeft Frankrijk in 1945 het ongerijmde ingezien van de toekenning van een persoonlijk beschikkingsrecht op een goed, dat door zijn oorsprong en zijn nut alleen de

openbaarheid aanbelangt. In een vlaag van nationalisatie is dit land teruggekomen op de opvattingen van 1810, heeft het de private *beleggingen* der mijnontginners vergoed en het mijnwezen, samen met tal van andere bedrijven van openbaar nut, aan de nationale gemeenschap overgedragen. Zelfs hier heeft de Franse wetgever niet beschouwd dat de Staat enige aanspraak bezat op de ondergrond.

Het is enkel in de landen met een autoritair staatsgezag of in enkele, zoals Nederland, waar een meer ontwikkelde ervaring van economische staatsdiensten bestaat, dat er sprake is van werkelijke etatisatie of publiekrechtelijke economie.

Ook te onzent wordt op dit ogenblik een wetsontwerp overwogen dat de vergunning der reserven onzer kollebekkens door de Bestendige Deputaties aan de Staat zelf zou verlenen, dewelke alsdan de uitbating zou kunnen in huur afstaan. Hoe gebrekkig deze formule op eerste zich blijke, zij wijst op haar beurt op een volledig verval van het eigendomsbegrip. Het artikel 552 van het B. W. heeft hier geen verder uitstaans mede. De wetgeving die ons bezig houdt staat buiten het familiaal leven en gans in het teken van het bedrijfsleven. In al de stadia van de productie, vanaf de uitvindingsgeest die nieuwe grondstoffen en gereedschappen schept, tot de uitbating van alle bronnen van rijkdom, tot de voortbrengst van goederen en hun verdeling onder de bevolking, heeft gans de nijverheidswetgeving slechts een doel: de opvoering van het economisch potentieel van de mensheid.

Electriciteitsbedrijven.

Het is dan ook slechts volledigheidshalve dat ik nog even stil sta bij de wet van 10 Maart 1925 op het *electriciteitsbedrijf*.

Deze wet is wel het eigenaardigste voorbeeld van het kunstmatig gebruik van traditionele rechtsbegrippen, die met het wezen van de economie geen verband hebben.

Vele auteurs rangschikken de wet op de electriciteitsbedrijven onder de hoofding van « bestuurlijke » nijverheidswetgeving. Wij zullen nochtans zien dat deze wet niet de minste inrichting inhoudt van enig openbaar orgaan en dat een harer bijzonderste bepalingen private rechten betreft. Integendeel behelst deze wet de afschaffing van het bestuurlijk alleenrecht der gemeenten op de inrichting, op hun gebied, van economische diensten van openbaar nut; zij huldigt daarentegen het beginsel der vrije economie en der vrije mededinging door aan het particulier initiatief dezelfde rechten te verlenen als deze waarop onze gemeenten sedert anderhalve eeuw hun vergunningen en regiën van openbare diensten hadden gevestigd. In de plaats van een verschuiving naar een autoriteitsbegrip, stellen wij hier een onmiskenbare verschuiving naar de vrijheid van onderneming vast.

Waar verder dezelfde wet wettelijke erfdiensbaarden ten laste van eigenaars van onroerende goederen sticht, daar kan men kwalijk op grond der gebruikte terminologie beweren dat hier een toepassing te vinden is van het burgerlijk recht. Op zich zelf hebben de wettelijke erfdiensbaarden steeds het zwaar uitgelokt dat zij geen ware erfdiensbaarden zijn; immers zowel het dienend erf als het heersend erf zijn zuiver conventioneel begrepen; er is geen de minste verhouding tussen twee erven en de bewerking als zou in de wet van 1925 elke electriciteitscentrale in haar geheel als heersend erf dienen beschouwd is ongegrond, vermits de vraag te weten welke de dienende erven zijn, niet afhangt van de

ligging der plaats, maar van de willekeurige en vrije beschikking van de ondernemers van electriciteitsbedrijven. Het begrip erfdiensbaarheden, dat van enge interpretatie is, kan bezwaarlijk worden uitgebreid tot een domein als dit, waar te duidelijk de bedoeling blijkt private belangen te onderwerpen aan de eisen van de openbare economie. Het kunstmatige van de assimilatie met erfdiensbaarheden wordt echter oogverblindend wanneer wij zien dat het recht om palen en luchtlijnen aan te leggen over andermans grond zich uitbreidt tot een ware bezitname en zelfs tot gedwonge expropriatie.

Naar de traditionele regelen van het recht zou zulke wetgeving onsamenhangend en bevreemdend moeten genoemd worden. Zij wordt echter helder en logisch wanneer zij wordt hersteld in haar ware daglicht: dit van de bepaling der noodzakelijke verhoudingen tussen het gezag, de ondernemingen en de private belangen, zij wezen deze van de eigenaars van onroerende goederen of van verbruikers. De hoofdbekommernis is de economie te bevorderen en hiertoe evenwichtige voorwaarden te scheppen.

* * *

Wij hebben hiermede enig licht geworpen op drie bijzondere nijverheidswetten en vastgesteld dat zij ontsnappen aan de sfeer van het streng traditioneel recht.

Wij hebben tevens vastgesteld dat zij sterk gelijkwaardige trekken vertonen, die wij ook in de andere wetten, welke tot onze stof behoren, zullen terugvinden: de hoofdbekommernis om economische vooruitgang, het betrachten van het zeer eigenaardig evenwicht tussen rechtspersonen of belangen van zeer verscheiden aard: de gezangsoverheid, de bedrijfs-ondernemers, private personen en ten slotte een nieuwe entiteit die zich niet als dusdanig uitdrukt in de Staat: het algemeen economisch belang van de natie.

Er is een laatste trek die eigen is aan de nijverheidswetgeving en dit is dat zij haar overwicht zoekt te vestigen op de vorming van groepsbelangen, meer dan op individuele aanspraken.

Dit is ten dele het onrechtstreeks gevolg van de sociale wetgeving, die een zelfde groepering van belangen heeft gevolgd op het gebied van het bedrijfsleven.

De wet op het mijnwezen van 5 Juni 1911 vermeldt voor het eerst in globo de belangen der verbruikers en wel als een essentiële voorwaarde van de mijnvergunning (artikel 28). De verschillende erkenningen van het verenigingsrecht hebben geleid tot de vorming van syndicaten, tot collectieve arbeidscontracten, tot paritaire raden, tot talrijke beroepscommissies en gelijkaardige instellingen, die pogen de ordening van het bedrijfsleven te bereiken door groepering der belangen en systematisatie hunner betrekkingen.

De B.-W. van 13 Januari 1935 zal bij ons aan deze zucht naar eenheid en eenheid voldoen door op een paradoxale wijze het bestaan der vrije verenigingen te benutten om in elke tak der economie een wettelijk overwicht te verlenen aan de meerderheid der belangen. Bij toepassing hiervan zal de Staat steeds tussenkomen uit naam van de nijverheid in het algemeen en van een tak in het bijzonder, zowel dan uit naam der verbruikers en der bevolking in haar geheel.

* * *

Wij hebben aldus, naar ik meen, de nijverheidswetgeving afgezonderd van het traditioneel recht en de eigenaardigheid aangetoond der rechtsverhoudingen die zij beheerst.

De gevolgtrekking die wij hieruit te maken hebben is, dat in deze verhoudingen de rol van de staatsussonkomst zeer groot is en de neiging vertoont zich te willen uitbreiden.

Hiermede komen wij voor een nieuw probleem te staan. Gaat het hier, zoals beste geleerden, zoals prof. Gunzburg, het verklaren, om een verschuiving naar het publiekrechtelijk terrein en dient de nijverheidswetgeving dan ook te worden toegepast en uitgelegd in de geest van het openbaar recht?

Het is een zeer belangrijk vraagstuk, waarvan de oplossing zware gevolgen moet medeslepen. Een arrest van het Verbrekingshof verklaarde op 29 Januari 1951 in een gelijkaardig geval, dit van de wet op de beroepsinrichting van de orde der geneesheren, dat deze wet noch burgerlijk, noch publiekrechtelijk was, zodat de methoden van interpretatie van het burgerlijk of van het strafrecht geen van beide toepasselijk waren.

Maar buiten deze overweging is het zowel voor de ontwikkeling van de staatsgedachte, als voor deze van het nijverheidswezen van essentieel belang hun juiste verhoudingen te bepalen.

Het is niet te betwisten dat de nijverheidswetgeving een stijgende inmenging van het openbaar gezag in de private onderneming medesleept en dat deze inmenging tot opslorping kan leiden. Het is even onbetwistbaar dat de geleidelijke collectivisering van groepsbelangen in de nijverheid kan voeren tot een volstrekte integratie in het bestuurlijk gebied. Ten slotte maakt de nijverheidswetgeving even goed als de sociale wetgeving een groot gebruik van strafbepalingen, die wijzen op een overwegend karakter van het openbaar belang, dat licht tot het publiekrechtelijk gebied kan genekend worden.

Het argument der strafbepalingen is niet doeltreffend. Zij zijn het onafwendbaar gevolg van de uitbreiding en ontwikkeling van het maatschappelijk leven, waarmede het begrip der openbare orde gelijke tred moet houden. Ook tal van zuiver burgerlijke bepalingen worden door het Strafwetboek beschermd, omdat zulks de eis is van een steeds ruimere opvatting van zedelijkheid en goede orde; dit betekent daarom nog niet dat al de bepalingen die een strafrechtelijke sanctie bezitten van openbaar recht zouden worden.

De twee andere argumenten zijn echter sterk: de systematisering van de bedrijfsbelangen neigt naar bestuurlijke inrichting, terwijl de stijgende invloed van het overheidsgezag wijst op een mogelijke opslorping in de publiekrechtelijke sfeer. Dit zijn twee vragen, die ten slotte kunnen herleid worden tot een zelfde probleem: welke is de aard der verhoudingen tussen de nijverheid en het gezag?

Het antwoord op dit belangrijk vraagstuk kan niet geput worden uit het onderzoek der teksten die het bedrijfsleven beheersen; deze teksten zelf zijn het onderdeel van een dubbele ontwikkeling: deze van de historische evolutie van de verhoudingen tussen Staat en nijverheid enerzijds, en deze van de rechtstheorieën omtrent de rol van de Staat in de maatschappij, anderzijds.

Wij zullen dan ook, weze het in het kort, deze dubbele ontwikkeling even overlopen.

Historische kijk op de betrekkingen tussen Staat en nijverheid.

Geschiedkundig hoeven wij in het verleden niet hoog op te klimmen. Mijn zeer geachte voorganger in deze leerstoel, prof. René Derycke, heeft in zijn aanvangsles

zeer duidelijk aangetoond hoe de bescherming van de intellectuele eigendom slechts dagtekent uit het tijdperk waarin werkelijk industriële uitvindingen mogelijk waren, dit is in het begin der XIXe eeuw (8). Er is inderdaad in de vroegere eeuwen geen vergelijking houdbaar met de periode van mechanisatie en positieve wetenschap die rond de jaren 1800 de aartsvaderlijke handbedrijven, met hun houten gereedschap en hun wind- of watermolen als enige drijfkracht kwamen vervangen.

Maar de verhoudingen daargelaten, heeft het absolute koninkdom van Lodewijk XIV nochtans een economische wetgeving geschapen die merkwaardig is. In de bekende ordonnantiën van Colbert werd hier voor het eerst een systematisch geordende regeling van het bedrijfsleven uitgevaardigd in de ware zin van een etatisatie.

De bedoeling was weliswaar uitsluitend het koninklijk gezag te dienen en vooral aan het hof nieuwe bronnen van rijkdom en inkomsten te verschaffen, maar reeds had het toen een nationaal karakter. Juist omdat de wetgever tot in de minste bijzonderheden gans de productie had geregeld en doordat de koning zijn naam of zijn gunst had verleend aan de door hem beschermde manufactures, beschouwde zich de kroon verantwoordelijk tegenover het buitenland voor de hoedanigheid der Franse producten.

Maar er was geen sprake van bescherming van het bedrijfsleven om ditzelf; wij zullen zelfs bij een der talrijke publicisten van het einde der 18e eeuw de opmerking vinden dat de reglementaties van Colbert zo streng waren, dat zij elke vooruitgang verboden en de uitvinding van productieverbetering als een wetsovertreding beschouwden (9).

De rol van het staatsgezag was hier van overwegend belang en zo de nijverheid niet in het staatslichaam werd ingeschakeld, dan werd zij toch zo sterk onderworpen en gereguleerd dat zij vrijwel haar zelfstandigheid verloor; maar deze etatisatie betekende toen nog maar enkel de onderwerping aan het persoonlijk gezag van de koning.

Het is uit reactie tegen deze dwang, dat lang vóór de uitbarsting der Franse revolutie ontelbare Franse economen de leer van de vrije voortbrengst verkondigden en opkwamen voor de belangen van de bevolking. Necker zal voor het eerst verklaren dat de Staat voor plicht heeft de arbeiders en de verbruikers te beschermen. Turgot zal op zijn beurt in ontelbare schriften wijzen op de noodzaak de verbruiksgoederen in het grootst mogelijk getal en aan de laagste prijs op de markt te brengen om hierdoor het algemeen welzijn te verheffen. Het is wel merkwaardig dat een der eerste studies die tijdens het Oude Regime aan het mijnwezen (waardoor dan nog hoofdzakelijk de ertsmijnen werden bedoeld) het lijvig en eigenaardig «Mémoire sur les Mines» is dat Turgot neerpande (10).

De Franse omwenteling schokte echter te diep het economisch leven om enige bijdrage te kunnen leveren aan de ontwikkeling der verhoudingen tussen Staat en bedrijfsleven. Zij beperkte zich ertoe twee grote beginselen van openbaar nut in het leven te roepen («de goederen bestemd tot de godsdienst en tot de diensten van openbaar nut behoren aan de natie en zijn ten allen tijde onbeschikbaar», zegt de wet); de tweede beginselverklaring was deze van de vrijheid van handel en bedrijf.

Beide begrippen zijn nauw verbonden met de verklaring van de rechten van de mens, die nog steeds in Frankrijk boven alle grondwetten als tekst van positief recht blijven gelden en waarvan de geest nog lange

jaren de wetgevende macht in vele landen zou beheersen.

Dit is dan ook de belangrijkste bijdrage van die tijd aan het probleem der verhoudingen tussen Staat en nijverheid, dat zij enerzijds het beginsel van de economische vrijheid heeft gehuldigd en anderzijds een eerste wettelijke uiting heeft gegeven aan de aanspraak van de natie op goederen en diensten van algemeen nut.

Er kan niet gezegd worden dat de wetgeving van de XIXe eeuw hier veel heeft aan toegevoegd: de wet van 1810 op het mijnwezen is een zuiver empirische beschikking; onze wet van 1854 op de uitvindingsbrevetten, die wet van 1879 op de fabrieksmerken, deze van 1899 op de hinderlijke nijverheden zijn de bijzonderste teksten uit die periode; zij vertonen weinig samenhang en zo de geest die hen ingaf moet worden samengevat dan zou men moeten besluiten dat zij het minimum betekenen van de staatsinmenging in een concurrentiewereld.

Wij moeten wachten tot 1934 om in de wet op de onwettige mededinging breder opgevatte rechtsbeginselen te ontwaren. De B.-W. van 13 Januari 1935 is een eerste voorzichtige poging tot ordening van het bedrijfsleven en tot vestiging van bepaalde verhoudingen tussen het gezag en de economie. De wet van 20 September 1948 op de inrichting van de economie is de laatste tekst die ons aanbelangt; hij behandelt grotendeels sociale problemen en daar waar hij het bedrijfsleven zelf behandelt beperkt hij zich tot de instelling van consultatieve raden en bedrijfsraden, waarvan de bevoegdheden nauwelijks het beheer der bedrijven beïnvloeden.

Dit kort historisch overzicht laat ons toe te besluiten, dat in ons land althans het overheidsgezag niet is tussengekomen op een wel overwogen en systematische grondslag, maar integendeel op empirische wijze en slechts in de mate waarin het gezag door invloeden van buiten uit zich genoodzaakt zag tussen te komen. De verhoudingen tussen Staat en onderneming zijn drukker geworden, maar zij vertonen nog geen eenheid. Alles wijst er echter op dat wij op dit gebied een kritisch stadium hebben bereikt, waarin de duidelijke bepaling van de staatsrol in het economisch leven noodzakelijk zal worden.

De hedendaagse rechtstheorie op de verhoudingen van Staat en nijverheid.

Daar waar de historische evolutie van de wetgeving ons nog slechts flauwe aanwijzingen geeft van een toekomst die zich onder onze ogen aan het vormen is, heeft de zuivere rechtstheorie ver naar voren uitgekeken en het zal ten slotte in de werken van de beste beoefenaars van de staatsleer zijn dat wij de hedendaagse strekking van het nijverheidsrecht zullen ontwaren.

Deze staatsleer is een der rijkste van de rechtswetenschap, zodat ik mij voor de duidelijkheid van dit betoog beperk tot enkele hoofdfiguren van de Franse hedendaagse school.

De staatsleer behoort op verre na niet tot ons domein, maar het kan niet anders of zij moet de rol van de gezagsoverheid bepalen ten overstaan van de natie en van de economie in het bijzonder, zodat wij hier kostbare aanduidingen zullen vinden.

Te allen tijde hebben de theoretici van het staatsrecht zich bekommerd om de bepaling van het staatsbegrip en van de staatszending. Maar het eenvoudig begrip dat de staat aan het volk een goed leven moet

bezorgen, zoals Aristoteles reeds verkondigde, heeft gedurende twintig eeuwen stand gehouden. Het maatschappelijk leven was nog eenvoudig genoeg en de aanspraken van de bevolkingen op een zeker levenspeil waren zeer bescheiden. Dit alles is in de XIXe eeuw verdwenen. Een ongehoorde opstapeling van belangen heeft het leven uitzonderlijk ingewikkeld; de economische bloei heeft het peil van de levensstandaard hemelhoog verheven en op hetzelfde ogenblik verdwijnen de begrippen van persoonlijk staatsabsolutisme ten voordele van de democratie en volkssoevereiniteit. Reeds vóór Rousseau was de Staat het gevolg van een maatschappelijk verdrag en geen prioritaire instelling. Montesquieu bracht de ontleding van het gezag in evenwichtige machten, terwijl de democratisering der regeringen het overwicht gaf aan de numerieke meerderheid, zodat de rechtvaardiging van het gezag zich in deze richting verplaatste.

De oude staatsopvattingen, gesteund op de soevereiniteit en een individualistische levensbeschouwing, werden aldus opgeofferd door de nieuwe rechtstheoriën, ingegeven door sociale en positivistische overwegingen.

De krachtigste strijd in deze zin werd geleverd door de Franse geleerde L. Duguit; hij nam er een duidelijk genoegen in de Staat te ontdoen van zijn geschiedkundig tooisel en liet in de plaats slechts nog een zinnebeeldige Staat achter, zuivere weerspiegeling van de volksmacht, zonder enig eigen gezag. Duguit zal toegeven dat zijn gedachtengang in grote mate beïnvloed werd door de economische toestanden en het is tekenend hem hierover zelf te horen: « On ne demande » plus seulement aux gouvernants d'assurer les ser- » vices de guerre, de police, de justice, mais encore » d'organiser et de faire fonctionner toute une série » de services industriels et d'empêcher qu'ils ne soient » interrompus un seul instant.

» Cette obligation générale que la conscience mo- » derne impose aux gouvernants est en contradiction » avec la notion de souveraineté. Les services de » guerre, de police, de justice se conciliaient admira- » blement avec elle; ils semblaient même en être la » manifestation directe. Il en est différemment des » services industriels... Si on reconnaît un pouvoir aux » gouvernants, ce n'est plus en vertu d'un droit pri- » maire de puissance publique, mais à raison des » devoirs qui lui incombent; par conséquent ce pou- » voir n'existe que dans la mesure où ils remplissent » ces devoirs. Ces activités dont l'accomplissement » s'impose aux gouvernants constituent l'objet même » des services publics... Ainsi la notion de service » public vient remplacer celle de souveraineté » (11).

Al valt het niet te betwijfelen dat Duguit hierbij grotendeels dacht aan openbare diensten van economisch nut, meer dan aan de nijverheid, zijn stelling is ook op deze toepasselijk.

In tegenstelling tot Duguit behandelt Hauriou het vraagstuk van uit een gans ander standpunt; evenzeer uitgaande van een realistisch overzicht van het maatschappelijk gegeven, maar hierin naast de stoffelijke elementen ook ideale elementen als geldig beschouwend, zal hij het economisch gebied niet begripen in de sfeer der verrichtingen van de Staat, maar het enkel onderwerpen aan een bestuurlijk toezicht. Juist in het gevaar der vermenging van de politieke en economische macht in handen van een onverantwoordelijke bureaucratie ziet hij een reden om de afschaffing van het staatssoevereiniteitsbegrip te bestrijden (12).

G. Renard, die in vele opzichten de stellingen van Hauriou aanvaardt, zal op zijn beurt het onderscheid

maken tussen de zending van de Staat als beschermer der orde en als vrijwarend gezag voor de economische diensten; maar in strijd met Hauriou zal hij de economische plicht van de Staat slechts als een aanvullende opdracht beschouwen (13).

Gurvitch, die in dezelfde lijn als de drie voren- genoemde geleerden de rol van de Staat omschreef, zag hierin de bescherming van het algemeen belang; hierdoor begreep hij de slotsom van de uiteenlopende belangen die in de maatschappij tot uiting komen en dit omvatte zowel het economisch als het politiek gebied. Maar hij kende de Staat geen monopolie toe van bescherming van het openbaar belang en verklaarde zich uitdrukkelijk voorstander van een zelfstandig bedrijfsleven, gesteund op democratische beginselen. Dit behelsde in zijn opvatting de verschuiving van het kapitalistisch eigendomsrecht naar een vorm van maatschappelijke eigendom en de inrichting van een hierop gebouwde staatseconomie (14).

Deze verschillende rechtstheoriën, welke dagtekenen uit het laatste kwart eeuw, tonen de richting aan in dewelke het recht op nijverheidsgebied zich duidelijk zal ontwikkelen.

Wanneer wij nu deze wetenschappelijke ontledingen van het staatsbegrip ten overstaan van de economie, naast de ontelbare andere die wij niet eens kunnen vernoemen, samenvatten, dan vertonen zij in wezen geen zo groot verschil en wijzen alle op eenzelfde strekking, die door de omvang en het belang van het economisch leven noodzakelijk is gemaakt.

Waar Deguit de economie betreft bij een openbare dienst en ze onderwerpt aan de staatsbevoegdheid, daar ontnemt hij terzelfder tijd aan het staatsgezag haar zelfstandigheid, zodat de onderwerping van de nijverheid aan een Staat, die slechts de lasthebber van de gemeenschap is, erop neerkomt de economie in handen der gemeenschap te plaatsen.

Waar Hauriou naast de Staat de spontane ontwikkeling erkent van instellingen die zich rond een gemeenschappelijke gedachte en een elite cristalliseren, daar is het begrip van een nijverheidsstatuut naast de staatsorganen en onder een zuiver vormelijk toezicht dezer zeer aanvaardbaar.

Waar Gurvitch de volstreekte onafhankelijkheid van het bedrijfsleven voorstaat op voorwaarde dat zij op democratische grondslag wordt gevestigd, erkent hij, zoals zijn voorgangers, het afgescheiden bestaan van de nijverheid en onderwerpt deze door de toepassing der begrippen van volksvertegenwoordiging, gelijkheid en vrijheid aan de macht der gemeenschap.

Het nijverheidsrecht wordt aldus een stelsel van verhoudingen dat het evenwicht beoogt van al de belangen betrokken bij de productie en het stelt dit evenwicht ten dienste van de gemeenschap.

Waar uitdrukkingen zoals etatisatie, nationalisatie of socialisatie van het bedrijfsleven vroeger verwarring en misverstand konden verwekken, blijkt het nu duidelijk dat zij langs verschillende wegen eenzelfde doel beogen: de ordening op een democratische grondslag van een der belangrijkste takken van de menselijke bedrijvigheid.

Behalve in landen waarin de volmondigheid der openbare mening niet is bereikt, betekent thans etatisatie der nijverheid geen onderwerping van deze aan een zelfstandig staatsgezag, maar het ondergeschikt stellen van de economische sector aan de eisen van het openbaar welzijn en belang.

Besluit.

Hoe wij dan ook de reglementaties op de nijverheid beschouwen ten overstaan van de Staat, het is niet op

deze laatste dat de nadruk wordt gelegd, doch op de nijverheid zelf. Welke gronden zou de Staat bezitten om als zodanig zijn gezag te laten drukken op de weegschaal, waarin de bedrijfsbelangen worden vergeleken, indien hij niet hierdoor het algemeen belang zou behartigen?

Het is dan ook amper paradoxaal te zeggen dat de Staat ten dienste van de nijverheid staat en dat hij zijn gezag slechts kan vrijwanen mits hierin al zijn handelingen te steunen op het algemeen belang. De economie is een te machtig en te levend wezen om nog door een stijve reglementatie te worden beheerst; de banden die zij rondom zich legt, verbinden haar veel minder met het overheidsgezag, dan rechtstreeks met de maatschappij en deze banden reiken allengs veel verder dan het nationaal gezag.

Zo zijn het op uitvindingsgebied voortaan de internationale conventies die de voorrang hebben op de nationale wetgevingen en de Franse grondwet van 27 October 1946 heeft in haar artikelen 26 en 28 uitdrukkelijk deze prioriteit erkend. Deze erkenning of de bekrachtiging der internationale overeenkomsten kan als een blijk van nationale gezagsuiting voorkomen, maar het is duidelijk dat hierin de plaatselijke zelfstandigheid moet wijken voor diepere stromingen.

In dezelfde geest werd op het zo belangrijk gebied van de staal- en kolenbedrijven van het Klein Europa het bekende Schuman-plan ontworpen; dit verdrag van verstrekkende en revolutinaire gevolgen, werd uitsluitend om redenen van internationale aard ondertekend en is in vele zijner beschikkingen zelfs in strijd met de geest van de grondwetten van verschillende naties die het mede ondertekend hebben. Het zal ook op het terrein der inwendige nijverheidswetgeving een grote weerslag hebben.

Evenzo vergaderde, nog maar enkele weken geleden, te Caux, in Zwitserland, een industrieel congres dat een reeks van besluiten stemde die voortaan het industrieel leven willen onderwerpen aan gans nieuwe richtlijnen; en alhoewel het hier meer gaat om sociale problemen, wordt ook het recht erbij betrokken, omdat de verhoudingen tussen bedrijfshoofden, werknemers, verbruikers en bevolking onder een gans nieuw daglicht worden beschouwd en vrijwel idealistisch worden ontworpen. Het merkwaardigste is wel dat dit congres eveneens de noodzakelijkheid deed uitschijnen de industriële inrichting te verheffen boven de eenzijdige

belangen niet alleen van particulieren en van klassen, maar zelfs van naties.

Deze laatste strekking zal dan ook wel toonaangevend blijken voor de verdere ontwikkeling van het nijverheidsrecht en op bijna twee honderd jaar afstand de wijsheid bevestigen van een vergeten Frans econoom, Le Trosne, die in 1765 zegde: « le commerce » d'une province frontiere à une province limitrophe » d'un autre état est le même que celui de deux » provinces d'un même empire : la différence des » minations n'y fait rien. »

Het economisch feit vormt aldus een zelfstandige gemeenschap in de zin van de instituties waarover Hauriou sprak; de vorm en de wetgeving van deze gemeenschap is nog niet voluit geschreven, maar het is duidelijk dat zij voortaan een eigen bestaan in het recht zal opeisen en dat haar verdere ontwikkeling een der belangrijkste verschijnselen zal zijn van de verdere rechtsvorming.

(1) Prof. J. A. Veraart: Beginselen der publiekrechtelijke bedrijfsorganisatie.

(2) Prof. Fil. Vassali: Aspects de la crise du droit de propriété, Journ. Trib. 1-6-1952.

(3) Apologie de Colbert, anoniem; Ephém. Journ. agric. 1771 VII p. 159.

(4) Turgot: Œuvres I 380 en Otto Fenger: Die wirtschaftspolitik v. Turgot, Leipzig 1912.

(5) Hof van Parijs, 8 Juni 1855, Ann. Pataille 1855, blz. 12 en Pataille Ann. 1856, blz. 134.

(6) Cauwès, Précis d'économie politique, T. I nr 19 en v., 1881.

(7) Michel Chevalier: Brevets d'invention dans leurs rapports avec la liberté du travail et l'égalité des citoyens 1862; Malapert: Brevets d'invention dans leurs rapports avec le progrès de l'industrie.

(8) Prof. R. Derycke: Geschiedkundig overzicht van de industriële eigendom, Rechtsk. Weekbl., 2 Jan. 1938.

(9) Bigot de St Croix, Nouv. Ephém., 1775, II 78, essai sur les abus des privilèges exclusifs et sur la liberté du commerce et de l'industrie.

(10) Turgot: Mémoire sur les Mines et carrières, en Turgot: Œuvres I 374.

(11) Duguit: Les Transformations du droit public, 1913.

(12) M. Hauriou: Précis de droit constitutionnel, 1929.

(13) G. Renard, Théorie de l'institution, blz. 545 en v. Nancy, 1930.

(14) G. Gurvitch, L'expérience juridique et la philosophie pluraliste du droit, Parijs, 1935.

(15) Le Trosne: l'Intérêt social, p. 967 ed. 1884.

Werden verder geraadpleegd:
P. Monteilhet: Les brevets d'invention, Sirey, 1950.
E. Pouillet: Les brevets d'invention.
Bonnecase: La pensée juridique française de 1804 à nos jours, 1933.
J.L.M. Elders: Staatsbegrip en institutionalisme, Assen, 1951.
A.L.M. Knaapen: Ondernemingsraden en medezeggenschap, Assen, 1952.

RECHTSPRAAK

HOF VAN VERBREKING

2e Kamer — 13 Mei 1952.

Voorzitter: M. Wouters.

Raadsheer-Verslaggever: M. Van Beirs.

Advocaat-Generaal: M. Janssens de Bisthoven.

Apothekers. — De Raad van de Orde der apothekers mag de inschrijving op de lijst der Orde niet weigeren om reden van de plaats, waar de verzoeker voornemens is zijn beroep uit te oefenen.

De Raden van de Orde der apothekers, belast met het opmaken van de lijst der Orde, mogen de afwijzing van het verzoek om inschrijving slechts doen steunen op de onregelmatigheid van de titel waarop het verzoek rust, op de onwaardigheid van de verzoeker

of zijn beroepsbekwaamheid. Zij mogen de inschrijving niet weigeren wegens de plaats, waar de verzoeker voornemens is zijn beroep uit te oefenen.

De oplegging van de bij artikel 5 van de wet van 19 Mei 1949 voorziene disciplinaire straffen, welke kunnen gaan tot de schrapping van de lijst der Orde, is een strafmaatregel, in zijn wezen zoals in zijn voorwerp onderscheiden van de afwijzing van het verzoek om inschrijving.

Knaapen Henri t/ Orde der Apothekers.

Gelet op de bestreden beslissing, gewezen op 30 October 1951 door de Nederlandstalige Gemengde Raad van Beroep van de Orde der Apothekers;

Over het derde onderdeel van het derde middel: schending van de artikelen 2 en 5 der wet van 19 Mei 1949 tot oprichting der Orde van de Apothekers, en

van de wettelijke bepalingen die de vrijheid van de beroepen waarborgen, doordat de bestreden beslissing het door eiser ingediende verzoek om inschrijving op de lijst van de Orde der Apothekers afwijst om reden «dat de vestiging ontegensprekelijk een ondeontologisch karakter vertoont» wegens de nabijheid van een reeds gevestigde apotheek, terwijl de weigering van inschrijving, gegrond op dit voorgewend deontologisch motief, onwettelijk is en inbreuk maakt op de vrijheid van arbeid :

Overwegende dat artikel 2 der wet van 19 Mei 1949, hetwelk in zijn eerste lid bepaalt, dat de Orde der Apothekers alle houders van het wettelijke diploma of van het erkende buitenlandse diploma van apothekers, die in België woonachtig zijn en er hun beroep uitoefenen, bovendien aan alle houders van het wettelijke diploma, die een verzoek daartoe indienen, toelaat deel er van uit te maken;

Dat voor de houders van het wettelijke diploma de uitoefening van het beroep dus niet als een uitdrukkelijke voorwaarde voorkomt, waaraan de inschrijving op de provinciale lijst der Orde onderworpen wordt;

Overwegende dat naar luid van lid 2 van voormeld artikel geen apotheker het beroep mag uitoefenen, indien hij niet vooraf zijn inschrijving op de lijst verkregen heeft;

Overwegende dat, daar lid 3 van hetzelfde artikel de procedure in beroep regelt in geval van verwerping van het verzoek om inschrijving, eruit voortvloeit, met inachtneming van het voorwerp van deze tekst en van de wetgevende werkzaamheden, waaruit hij ontsproten is, dat de Raden der Orde, belast met het opmaken van de lijst der Orde, de verwerping van het verzoek om inschrijving slechts mogen doen steunen, hetzij op de onregelmatigheid van de titel, waarop deze aanvraag rust, hetzij op de wezenlijke onwaardigheid van de verzoeker of op zijn beroepsombekwaamheid;

Dat in het bijzonder zij met de plaats, waar de verzoeker voornemens zou zijn zijn beroep uit te oefenen, alleen rekening dienen te houden in de mate, nodig om hun bevoegdheid te rechtvaardigen, evenals de in verband staande geldigheid van het visum van de titels door de provinciale geneeskundige commissie van het gebied;

Overwegende dat deze bepalingen van de wet aan de Raden van de Orde de macht niet verlenen om een verzoek om inschrijving op de lijst af te wijzen om redenen, afgeleid uit de voorwaarden, waarin de verzoeker voornemens zou zijn het beroep uit te oefenen;

Overwegende dat de wet van 19 Mei 1949 in haar artikel 5 aan de Raden van de Orde de opdracht geeft voor de naleving te zorgen van de pharmaceutische plichtenleer, de eer, de eerlijkheid en de waardigheid van en de geheimhouding door de leden der Orde in de uitoefening of naar aanleiding van de uitoefening van het beroep, en zelfs buiten hun beroepsbedrijvigheid in geval van zware fouten, die een weerslag mochten hebben op de eer van het beroep;

Dat dit artikel hun de taak oplegt de bevoegde overheden te wijzen op de inbreuken op de wetten en reglementen inzake uitoefening van de artseneerbereidkunst en hun, behalve het recht om aan de leden der Orde alle bedrijvigheid te verbieden, die onverenigbaar is met de eerlijke uitoefening van de artseneerbereidkunst of afbreuk kan doen aan de achting voor de apothekers, in de mate waarin het een bedrijvigheid geldt andere dan de normale uitoefening van de artseneerbereidkunst, de macht verleent om de tekortkomingen aan de beginselen, naar de naleving waarvan zij moeten streven, te beteugelen door toepassing

van de bij artikel 14 voorziene disciplinaire strafmaatregelen;

Dat de toepassing van deze disciplinaire straffen, welke kunnen gaan tot de schrapping van de lijst der Orde, een strafmaatregel is, onderscheiden in zijn wezen zoals in zijn voorwerp van de afwijzing van het verzoek om inschrijving;

Overwegende derhalve dat door de weigering van inschrijving enkel te gronden op de beschouwing, dat de vestiging van een apotheek op de plaats, waar aanlegger voornemens is het beroep van apotheker uit te oefenen, «een ondeontologisch karakter vertoont» en van aard is apothekers er toe te brengen zich te lenen tot practijken van oneerlijke mededinging, die niet stroken met de waardigheid van het beroep van apotheker», en «zeker een gespannen verhouding en een ongezonde toestand» teweeg te brengen, «die onverenigbaar zijn met de gevoelens, die de uitoefenaars van gelijk welke tak van de geneeskunde moeten bezielen», de bestreden beslissing die in het middel aangehaalde wettelijke bepalingen geschonden heeft;

Om deze redenen,

en zonder acht te slaan op de andere middelen,
Verbreekt de bestreden beslissing;

Beveelt dat dit arrest zal overgeschreven worden in de registers van de Nederlandstalige Gemengde Raad van Beroep van de Orde der Apothekers en dat melding er van zal gemaakt worden op de kant van de vernietigde beslissing;

Verwijst de zaak naar de anders samengestelde Nederlandstalige Gemengde Raad van Beroep van de Orde der Apothekers;

Veroordeelt verweerster tot de kosten.

NOOT: In dezelfde zin heeft het Hof van Verbreking, 2e Kamer, beslist bij 5 arresten van dezelfde datum in de zaken Van der Auwera, Nevens, Devos, Mombaerts en Rogiers, allen tegen de Orde der Apothekers.

HOF VAN VERBREKING

1e Kamer — 5 Juni 1952.

Voorzitter-Verslaggever: M. Bail.

Eerste Advocaat-Generaal: M. Hayoit de Termicourt.
Advocaten: Mrs Van Leynseelle en Veldekens.

Arbeidsongevallen. — Betekenis van de woorden «gewoonlijk bezigt» in artikel 1, lid 2, van de bij K.B. van 28 September 1931 samengeschakelde wetten op de arbeidsongevallen.

De woorden «gewoonlijk bezigt» in artikel 1, lid 2 van de bij Koninklijk Besluit van 28 September 1931 samengeschakelde wetten op de arbeidsongevallen hebben niet de betekenis van «heeft gebezigt de vorige jaren»; dergelijke interpretatie strookt niet met de tekst van de wet en onttrekt aan de toepassing daarvan de ondernemingen, welke niet sinds verscheidene jaren bestaan.

Door de bedoelde woorden heeft de wetgever willen bepalen, dat alle werkdagen in de loop van een jaar alleen samengeteld konden worden, indien zij met elkaar verbonden waren door dezelfde bedrijvigheid van de werkgever en niet, indien sommige dezer werkdagen slechts besteed waren aan een verschillende en louter toevallige arbeid.

De N.V. De Vaderlandsche t/ Goubert Richard.

Gelet op het bestreden vonnis, de 22 Maart 1950 gewezen door de Rechtbank van eerste aanleg te Oudenaarde;

Over het middel: schending van artikel 1, maar bepaaldelijk lid 1 en 2, zoals deze laatste gewijzigd werd bij artikel 1 der wet van 18 Juni 1930, en van de artikelen 2, 3 en 9 der wetten op de arbeidsongevallen, zoals zij samengeschied werden bij Koninklijk Besluit van 28 September 1931;

doordat het bestreden vonnis, alhoewel het vaststelt dat het niet bewezen was, dat de werkgever Deschepper in het jaar, waarin het ongeval, waarvan de verweerder het slachtoffer was, zich voordeed, een arbeider gedurende minstens twee maanden bezigde, nochtans de wetgeving op de arbeidsongevallen toepasselijk heeft verklaard onder voorwendsel dat hij sinds vele jaren ten minste één werkmán bezigt gedurende gans het fruitseizoen, terwijl de door de wet gestelde voorwaarden noodzakelijk moeten bestaan gedurende het burgerlijk jaar, waarin het ongeval zich heeft voorgedaan:

Overwegende dat het vonnis, hoewel het vaststelt dat niet bewezen is dat De Schepper Pierre, in 1947, jaar van het ongeval, een werkmán gedurende twee maanden gebezigt heeft, de bij Koninklijk Besluit van 28 September 1931 samengeschiede wetten toepasselijk verklaart, omdat enerzijds artikel 1, lid 2, van deze wetten de werkgever bedoelt die «gewoonlijk» een werkmán gedurende ten minste twee maanden per jaar bezigt en anderzijds, omdat de aanlegger gedurende verscheidene voorafgaande jaren een werkmán gedurende het fruitseizoen bezigde (4 tot 5 maanden);

Maar overwegende dat de woorden «gewoonlijk bezigt» in artikel 1, lid 2 voormeld, de betekenis niet hebben van «heeft gebezigt gedurende de vorige jaren»; dat dergelijke interpretatie niet strookt met de tekst van de wet en de ondernemingen, welke niet sinds verscheidene jaren bestaan, aan de toepassing van de wet onttrekt;

Overwegende dat, in artikel 2, paragraaf II, der wet van 24 December 1903 de woorden «waarin gewoonlijk vijf (of drie) arbeiders werkzaam zijn», deze betekenis hadden dat, opdat de wet van toepassing zou zijn, het niet vereist was, dat iedere werkdag vijf (of drie) werklíeden werkelijk aan het werk waren, maar dat dit de normale toestand moest zijn;

Overwegende dat, daar artikel 1, lid 2, der op 28 September 1931 samengeschiede wetten de toepassing van de wet niet doet afhangen van het getal gebezigde werklíeden, de woorden «gewoonlijk bezigt» in deze wetten dezelfde betekenis niet kunnen hebben;

Dat in werkelijkheid de wetgever, alhoewel hij een amendement niet aangenomen heeft, hetwelk de toepassing van de wet hieraan onderwierp, dat ten minste een werkmán gebezigt zou worden gedurende zestig achtereenvolgende dagen, niettemin heeft willen bepalen — en deze wil heeft geuit door de woorden «gewoonlijk bezigt» — dat alle werkdagen in de loop van een jaar alleen samengeteld konden worden, indien zij met elkaar verbonden waren door dezelfde bedrijvigheid van de werkgever en niet indien zekere van deze werkdagen slechts besteed waren aan een verschillende en louter toevallige arbeid;

Waaruit volgt dat het bestreden vonnis doordat het op de enige grond der beschouwingen, welke het vermeldt, heeft beslist dat de onderneming van De Schepper Pierre in 1947 onder toepassing viel van lid 2 van

artikel 1 der bij Koninklijk Besluit van 28 September 1931 samengeschiede wetten, deze wetsbepaling heeft geschonden;

Om die redenen:

Verbreekt het bestreden vonnis, behalve voor zoveel het beslist over de ontvankelijkheid van het hoger beroep en over de wraking van de getuigen;

Beveelt dat dit arrest zal overgeschreven worden in de registers van de Rechtbank van eerste aanleg te Oudenaarde en dat melding er van zal gemaakt worden op de kant van de gedeeltelijk vernietigde beslissing;

Veroordeelt de aanlegster tot de kosten;

Verwijst de alzo beperkte zaak naar de Rechtbank van eerste aanleg te Gent, rechtsprekend in hoger beroep.

RAAD VAN STATE

4e Kamer — 7 Mei 1952.

Voorzitter: M. Vranckx.

Raadsheren: M.M. Mast en Buch.

Advocaten: Mrs. Corneillie (Antwerpen) en Stiennon (Brussel).

Gerechtelijke politie. — Rechtstoestand der gerechtelijke officieren en agenten bij de parketten. — Prioriteitsrechten gelden alleen bij indiensttreding, niet bij bevordering. — Advies van het regelingscomité op straffe van nietigheid vereist.

De officieren en agenten der gerechtelijke politie, die onder het gezag en het toezicht van de Procureur-generaal en onder leiding van de Procureur des Konings staan, behoren niet tot de in artikel 66, lid 2, van de Grondwet bedoelde ambtenaren van het Algemeen Bestuur.

Het recht, op het personeel der gerechtelijke politie betrekking hebbend, is geregeld bij de wet van 7 April 1919 en bij de tot uitvoering dezer wet genomen besluiten. Volgens de inleiding tot het Besluit van de Regent dd. 30 Mei 1949 en die tot het Koninklijk Besluit van 2 October 1947, houdende regeling van de rechtstoestand van het rijkspersoneel, is het niet van toepassing op de gerechtelijke officieren en agenten bij de parketten.

Krachtens het eerste lid van artikel 6 van de wet van 3 Augustus 1919 en de wet van 27 Mei 1947 gelden de bij de artikelen 4 en 5 bedoelde prioriteitsrechten slechts bij de indiensttreding en kunnen niet worden ingeroepen tegen een ambtenaar die om bevordering verzoekt.

Krachtens artikel 2 van het Besluit van de Regent dd. 30 Mei 1949 brengt het regelingscomité advies uit over de benoemingen en bevorderingen van het personeel der gerechtelijke politie; in de inleiding van dit Besluit wordt overwogen, dat aan de leden van het personeel der gerechtelijke politie dezelfde waarborgen behoren te worden toegekend als aan het rijkspersoneel. Hieruit moet worden afgeleid, dat het advies van het regelingscomité bij een bevordering of een benoeming een noodzakelijke formaliteit is, die ten behoeve van de persoonsleden op straffe van nietigheid is voorgeschreven.

Rooms t/ Belgische Staat (Minister van Justitie).

Overwegde dat het beroep strekt tot de nietigverklaring van het Koninklijk Besluit dd. 29 December 1950, waarbij Derweduwen H. O. M. benoemd werd tot officier-hoofdcommissaris met rechtelijke opdrachten bij het parket van de Rechtbank van eerste aanleg te Antwerpen; dat het bestreden besluit bekend gemaakt werd in het Belgisch Staatsblad van 14 Januari 1951;

Overwegende dat verzoeker, eerstaanwezende commissaris met rechtelijke opdrachten te Antwerpen, kandidaat was voor de betrekking, tot dewelke Derweduwen werd benoemd; dat hij aanvoert dat het bestreden besluit getroffen werd in strijd met de artikelen 72, 57, 62 en 75 van het Koninklijk Besluit van 2 October 1937, houdende het Statuut van het Rijkspersoneel; dat verzoeker bovendien aanvoert, dat het bestreden besluit in strijd is met de wetten van 3 Augustus 1919 en 27 Mei 1947, daar het zijn prioriteitsrechten als wettelijk erkende politieke gevangene en wettelijk erkende gewapende weerstander heeft geschonden; dat verzoeker ten slotte aanvoert dat het advies van het regelingscomité niet werd ingewonnen;

Overwegende dat de officieren en agenten der gerechtelijke politie, die onder het gezag en het toezicht van de heer Procureur-Generaal en onder directie van de Procureur des Konings staan, niet behoren tot de ambtenaren bij het algemeen bestuur, bedoeld bij het 2e lid van artikel 66 der Grondwet;

Overwegende dat het Statuut van de personeelsleden der gerechtelijke politie geregeld is bij de wet van 7 April 1919 en bij de in uitvoering van deze wet getroffen besluiten; dat volgens de inleiding van het besluit van de Regent dd. 30 Mei 1949 en die van het Koninklijk Besluit dd. 29 Maart 1951, het Koninklijk Besluit dd. 2 October 1937, houdende Statuut van het Rijkspersoneel, niet toepasselijk is op de gerechtelijke officieren en agenten bij de parketten;

Overwegende derhalve dat de op de niet naleving van de bepalingen van het Koninklijk Besluit van 2 October 1937 steunende middelen niet ter zake dienend zijn;

Overwegende dat Derweduwen bij het bestreden besluit van eerst-aanwezend commissaris tot hoofd-commissaris werd bevorderd;

Overwegend dat luidens het eerste lid van artikel 6 van de wet van 3 Augustus 1919 en 27 Mei 1947 de prioriteitsrechten, bedoeld bij de artikelen 4 en 5 slechts toepasselijk zijn bij de indiensttreding en niet kunnen ingeroepen worden tegen een ambtenaar die om een bevordering verzoekt; dat het tweede middel van verzoeker niet opgaat;

Overwegende dat luidens artikel 2 van het Besluit van de Regent dd. 30 Mei 1949 het regelingscomité advies uitbrengt over de benoemingen en bevorderingen van het personeel der gerechtelijke politie; dat de inleiding van bovenvermeld besluit overweegt, dat aan de leden van het personeel der gerechtelijke politie dezelfde waarborgen behoren te worden toegekend als aan het rijkspersoneel; dat hieruit moet worden afgeleid, dat het advies van het regelingscomité bij een bevordering of een benoeming een substantiële formaliteit is, welke ten behoeve van de personeelsleden werd bedoeld; dat het proces-verbaal van de vergadering dd. 13 November 1950 van het regelingscomité in de Franse taal is gesteld, ofschoon het de bevordering betreft tot de graad van hoofdcommissaris bij het parket van de Rechtbank van eerste aanleg te Antwerpen; dat het proces-verbaal vermeldt dat de Procureur-Generaal uit eerbied voor het regelingscomité het kennis geeft, dat hij Derweduwen Hubert voor de functie van hoofd-commissaris met rechter-

lijke opdrachten te Antwerpen voorstelt; dat derhalve niet vaststaat dat het regelingscomité over de bevordering van Derweduwen advies heeft uitgebracht; dat de tegenpartij dan ook door het bestreden besluit een op straf van nietigheid voorgeschreven vorm niet heeft nageleefd.

Besluit :

Artikel 1. — Het Koninklijk Besluit dd. 29 December 1950 wordt vernietigd.

Artikel 2. — Dit arrest zal bij uittreksel in het Belgisch Staatsblad worden bekend gemaakt.

Artikel 3. — De betaling van het recht van 300 fr. bij wijze van kosten valt ten laste van de Staat.

HOF VAN BEROEP TE GENT

3e Kamer. — 24 April 1952.

Voorzitter : M. De Brabander.

Raadsheren : MM. de Walque en Van Parys.

Advocaat-Generaal : M. Vanhoudt.

Advocaten : Mrs Lahaye, Leboucq en De Gryse.

1. Verkeer. — Vervallenverklaring van het recht om een voertuig te besturen. — Gaat in zodra het vonnis in kracht van gewijsde is.
2. Onrechtmatige daad. — Dood van het slachtoffer. — Begraveniskosten. — Levensduurtablellen.

1. *De vervallenverklaring van het recht om een voertuig te besturen gaat in zodra het vonnis, waarbij ze wordt uitgesproken, in kracht van gewijsde is gegaan en niet op de dag, waarop de vervallenverklaring op de identiteitskaart van de veroordeelde is vermeld.*

2. *Wat de begraveniskosten betreft bestaat de schade in de vervroegde uitgave dezer kosten. Voor de begroting dezer schade wordt terecht rekening gehouden met de vermoedelijke levensduur van het slachtoffer en een aangepaste rentevoet.*

De vermoedelijke levensduur van het slachtoffer wordt bepaald overeenkomstig de tegenwoordige demografische gegevens; ten aanzien van de huidige stand der Belgische bevolking is de vaststelling van de vermoedelijke levensduur van het 55 jaar oude slachtoffer op achttien jaar gerechtvaardigd.

Daar het slachtoffer muzikleraar en zijn op pensioenstelling niet voorzien was is de levensduur, gedurende dewelke hij werkzaam had kunnen zijn, gelijk aan de physiologische levensduur.

O.M., Hubert en Hermans t/ Verhulst.

1. Over de strafvordering :

Overwegende dat de telastleggingen A, C en D vóór het Hof bewezen gebleven zijn en dat de eerste rechter terecht aannam dat zij slechts één strafbaar feit uitmaken;

dat echter, gelet op de grove onvoorzichtigheid van verdachte, de toepassing van de minimum-gevangenisstraf van 3 maanden en van een geldboete van 100 fr. als een ongenoegzame betuiging voorkomt, en dat deze straf dient te worden verhoogd in de mate, waarin zulks hierna zal bepaald worden;

dat de vervallenverklaring van het recht « welkdanig voertuig te sturen » gedurende één jaar uitgesproken werd als beginnend vanaf de vermelding op de identiteitskaart van verdachte, alhoewel de aanvangsdatum

dient bepaald op het ogenblik dat de beslissing des-aangaande kracht van gewijsde verkregen heeft en alhoewel de vervallenverklaring dient omschreven te worden als slaande op het «recht een rijtuig te voeren»;

Overwegende dat de telastlegging B vóór het Hof, evenmin als in eerste aanleg bewezen gebleken is;

Overwegende dat de kosten wegens de strafvordering in eerste aanleg en in beroep 3.000 fr. te boven gaan en derhalve tegen verdachte lijfswang dient bepaald voor de tenuitvoerlegging van de veroordeling des-aangaande; dat de duur er van op 2 maand dient te worden vastgesteld;

2. Over de burgerlijke vordering :

Overwegende dat, om gegronde beweegredenen, welke het Hof overneemt, door de eerste rechter werd bepaald dat verdachte alleen de volledige verantwoordelijkheid voor het ongeval en zijn schadelijke gevolgen moest dragen;

A. Burgerlijke partij Hubert Julia, weduwe Hermans Nestor :

Overwegende dat de bedragen voor de post «Uitgaven» in eerste aanleg op passende wijze werden vastgesteld en grondig verantwoord voorkomen;

dat de bewering, waarnaar de begrafenis kosten «vroeg of laat in de gemeenschap moesten vallen», niet belet dat in dit geval schade ontstaan is ten nadele van de weduwe van het slachtoffer door het vervroegd uitgeven van deze kosten;

dat de eerste rechter hiervan uitging, rekening hield met de volgens de huidige statistische gegevens vermoedelijke levensduur van het slachtoffer, een hier passende rentevoet liet tussenkomen en slechts de in dit verband werkelijk geleden schade toekende;

Overwegende dat, betreffende het verlies van inkomsten, verdachte ten onrechte geen rekening houdt met het inkomen van het slachtoffer als muzikleraar van de harmonie «Eigen Schoon» te Wevelgem en als privateleraar in de muziek;

dat nochtans dit inkomen, ten aanzien van de eerste post, door bewijzen gestaafd is (zie attest dd. 26 November 1951 van R. Wallays) en dat ook de tweede post, in zijn bescheiden en gegronde schatting, als bewezen voorkomt;

dat het bedrag in het bestreden vonnis, overeenkomstig met de nota van de burgerlijke partij, als bedrag der belastingen aangenomen, op geen nauwkeurige grondslag betwist wordt en verantwoord voorkomt;

dat de vermoedelijke levensduur van het slachtoffer bepaald werd overeenkomstig de thans geldende demografische gegevens en dat de vaststelling er van op 18 jaren — het slachtoffer was 55 jaar oud bij zijn overlijden — gerechtvaardigd is, ten aanzien van de huidige stand der Belgische bevolking;

dat in onderhavig geval de vermoedelijke levensduur samenvalt met de winstgevende levensduur, daar het slachtoffer het intellectueel beroep van muzikleraar uitoefende en daar zijn oppensioenstelling op een bepaalde leeftijd niet voorzien was;

dat de bewering van verdachte, als zou het slachtoffer op een bepaald ogenblik zijn beroepsbedrijvigheid zou hebben moeten staken wegens afdanking en ook wegens gebrek aan werkgelegenheid als privateleraar in de muziek, een losse veronderstelling is, waarvoor alle feitelijke grondslag ontbreekt;

dat dan ook de vaststelling van de schade, door deze

burgerlijke partij geleden wegens inkomensverlies, zoals zij in het aangevochten vonnis gedaan werd, helemaal gerechtvaardigd is en dient behouden te worden;

Overwegende dat de onstoffelijke schade door de eerste rechter op billijke en juiste wijze werd geraamd;

B. Burgerlijke partij Hermans Cecile en Hermans Werner :

Overwegende dat de onstoffelijke schade door deze partijen geleden op billijke en juiste wijze geraamd werd door het bestreden vonnis;

dat het onderscheid tussen beiden gemaakt door de eerste rechter verantwoord is door de omstandigheid dat Hermans Werner, op het ogenblik van het overlijden van zijn vader, sedert verscheidene maanden gehuwd was en niet bij zijn vader inwoonde; dat hij aldus een nieuwe en primerende genegenheidsband had gevormd, waardoor hij blijkbaar het verbreken van de genegenheidsband met zijn vader, hoe scherp ook, toch niet meer zo scherp aanvoelde als zijn zuster, die ongehuwd was en bij haar vader inwoonde en bij wie de genegenheidsband met haar ouders de eerste plaats innam;

Om deze redenen,

Het Hof,

Wijzende op tegenspraak,

Verklaart de beroepen ontvankelijk;

Verklaart het beroep van het Openbaar Ministerie gegrond en dit van verdachte en van de burgerlijke partij Hermans Werner ongegrond;

1. Over de strafvordering :

Bevestigt het bestreden vonnis in al zijn beschikkingen, mits deze wijziging dat : wijzende met eenparigheid, de hoofdgevangenisstraf gebracht wordt op 4 maanden en dat de geldboete en de vervangende gevangenisstraf gebracht worden op 500 fr. \times 10 = 5.000 fr. of twee maanden,

de vervallenverklaring als volgt dient bepaald : verklaart verdachte vervallen van het recht een rijtuig te voeren gedurende één jaar, vanaf de dag dat onderhavig arrest kracht van gewijsde zal verkregen hebben;

2. Over de burgerlijke vordering :

Bevestigt het bestreden vonnis in al zijn beschikkingen (.....).

NOOT : Zie het vonnis a quo der Correctionele Rechtbank te Kortrijk, 10 December 1951, in dit nummer.

1. Wat betreft de vervallenverklaring van het recht om een rijtuig te voeren.

Het Hof heeft in bovenstaande beslissing de rechtspraak van het Hof van Verbreking gevolgd i.v.m. de strekking van artikel 2 der wet van 1 Augustus 1924 (Verbr. 29 Januari 1951, Pas. 1951, I, 353; Verbr. 8 October 1951, Pas. 1952, I, 48; R.W. 1951/52, 1033).

Herhaaldelijk werd er beslist dat de vervallenverklaring een aanvang neemt op het ogenblik waarop de uitspraak kracht van gewijsde verkrijgt en niet vanaf het ogenblik waarop zij wordt vermeld op de identiteitskaart van de veroordeelde.

Deze vermelding heeft immers geen andere strekking dan de bekendmaking van het verval ten behoeve van

de overheden, die gelast zijn de inbreuken op het wegverkeer vast te stellen.

2. Wat betreft de schadeloosstelling.

Het Hof treedt volledig de zienswijze bij van de eerste rechter ten aanzien van de begrafeniskosten. Dienaangaande zij verwezen naar de tekst van het vonnis a quo, dat de berekeningswijze duidelijker, want uitvoeriger, aangeeft. (Zie in dat verband: Jan Ronse: De begroting der schadeloosstelling voor vermogensschade spruitend uit aantasting van lijf en leven, blz. 58 nr. 48.)

Het Hof aanvaardt ook de zienswijze van de eerste rechter, waarbij voor de berekening van het kapitaal de levensduurtablettellen van de heer Dillaerts mogen worden aangewend, gezien deze beantwoorden aan de huidige stand der Belg'sche bevolking. (Zie t.a. van deze levensduurtablettellen: Jan Ronse, *op. cit.* blz. 27 nr 14 en volg. en de tablettellen op blz 62).

Tot slot bevestigt het Hof de regel volgens dewelke in het algemeen voor intellectuele beroepen een overeenstemming tussen physiologische en productieve levensduur mag worden aanvaard. (Vgl. *Rechtb. Brussel*, 3 Juni 1949, J. T. 1949, 496 en R.G.A.R. 1949, 4527.)

J.R.

CORRECTIONELE RECHTBANK TE KORTRIJK

10 December 1951.

Voorzitter: M. C. Moerenhout.

Rechters: MM. J. Cooreman en A. Dujardin.

O. M.: M. Th. Versée.

Advocaten: Mrs De Gryse, Lahaye en Leboucq (Gent).

Verkeer. — Dronkenschap. — Aansprakelijkheid. — Schadeloosstelling. — Begraveniskosten. — Levensduurtablettellen. — Begroting der inkomstenderving.

Nu de verdachte geweigerd heeft een bloedstaal te laten nemen, is de rechtbank van oordeel dat, al is de bloedanalyse op zich zelf genomen geen absoluut criterium van dronkenschap, niettemin de afwezigheid van deze analyse niet toelaat uit de feitelijke elementen de dronkenschap bewezen te verklaren (zie de opsomming der feitelijke gegevens in het vonnis).

Het verbruik van een zekere hoeveelheid alcohol, alhoewel geen dronkenschap voorhanden is, verplicht de weggebruiker tot grotere voorzichtigheid, en nl. tot het rijden met een matige snelheid, te meer daar de weg glad lag. Het begrip snelheid is relatief. In dergelijke omstandigheden is een snelheid van 55 km. per uur overdreven (1). Het slachtoffer treft geen schuld wegens een instinctmatige vluchtbeweging als reactie op de gevaarlijke handelwijze van de aangesprokene.

Wat de begraveniskosten betreft, bestaat de schade in de vervroegde uitgave der uitvaartkosten en dient zij begroot te worden in verband met de vermoedelijke levensduur van het slachtoffer en de normale rentevoet. De schadeloosstelling bestaat derhalve in de toekenning van het verschil tussen de uitgaven en de contante waarde dezer kosten, betaalbaar op het tijdstip van het vermoedelijk overlijden, ware het ongeval niet gebeurd.

Als rouwkosten worden slechts de werkelijke verliesposten voor vergoeding aanvaard.

Om de vermoedelijke levensduur te bepalen worden de tabellen van Dillaerts gevolgd. De levensduur gedurende dewelke een muzikleraar nog tegen beloning werkzaam had kunnen zijn, is gelijk aan de physiologische levensduur (2).

Tot berekening van het inkomstenverlies worden de belastingen en sociale lasten afgetrokken van het loon, dat door het overleden slachtoffer werd verdiend (3).

O. M. en Hubert en Hermans t/ Verhulst.

Aangezien Hermans Nestor, muzikleraar, op 17 October 1951 rond 22 uur te Kortrijk in de Menenstraat met geweld omver gereden werd door de door verdachte bestuurde auto en op 18 October 1951 te 6,30 uur in het Stedelijk hospitaal aan de gevolgen der opgelopen kwetsuren overleden is;

Aangezien de auto van verdachte, komende uit de richting Brugge, plots zijn rechterzijde heeft verlaten, het linkervoetpad is opgereden, tegen de voorgevel van het huis n° 41 is gebotst om dan verder weg te glijden op het voetpad in de richting Menen op een lengte van 8 m., dat toen de auto opnieuw op de rijweg is geraakt, hij een draaibeweging op zich zelf heeft uitgevoerd, tijdens dewelke het slachtoffer gevat werd door de achterkant van de auto, in de onmiddellijke nabijheid van het linker voetpad, dan met geweld terecht kwam tegen het rechter voetpad en ten slotte tot stilstand is geraakt in het midden van de straat, op hoogte van het huis n° 63, gelegen op een veertigtal meter van de plaats, waar hij de voorgevel van het huis n° 41 heeft beschadigd;

Aangezien verdachte de hierboven beschreven beweging niet ontkent, maar beweert dat hij niets weet en niemand meer gezien heeft vanaf het ogenblik dat hij tegen het huis n° 41 gereden is;

Aangezien de Deskundige Hubert, die door de verdediging werd geraadpleegd, zelfs de mening is toegedaan dat verdachte's auto tegen de rechter trottoirband zou gereden zijn alvorens het linker voetpad op te rijden;

Aangezien verdachte beweert dat dit alles veroorzaakt werd door het springen van zijn linker voorband;

Dat de deskundige Tuypens tot het stellig besluit komt dat het ongeval niet te wijten is aan het springen van een voorband; dat de deskundige Hubert zekere redenen opgeeft, waarom volgens hem de auto eerst tegen de rechter trottoirband zou zijn gereden; dat hij ook beweert dat deze eerste aanrijding mogelijk veroorzaakt werd door het springen van de rechter voorband, maar dat hij tot staving van deze laatste veronderstelling geen enkel technisch of feitelijk argument opgeeft, dat van aard zou zijn het stellig besluit van de deskundige Tuypens te ontzenuwen;

Aangezien het ongeval niet werd veroorzaakt door een onvoorzienbaar mechanisch defect;

Aangezien, wat de telastlegging B betreft, niet voldoende bewezen is dat verdachte in staat van dronkenschap zijn autovoertuig op de openbare weg heeft bestuurd; dat weliswaar verdachte toegeeft vijf à zes glazen bier te hebben verbruikt en een glas wijn, doch zijn weigering een bloedstaal van hem te laten nemen niet heeft toegelaten tot de deskundige analyse ten einde het bepalen van de graad van alcohol in zijn bloed te doen overgaan;

dat onbetwist het wetenschappelijk resultaat van

een dergelijke analyse een belangrijke bijkomende factor zou zijn geweest, welke de Rechtbank in de mogelijkheid zou hebben gesteld de voorhanden zijnde gegevens van het strafrechtelijk onderzoek op een meer secure wijze te beoordelen in verband met de toestand van verdachte op het ogenblik van de feiten; dat, bij gemis aan dit wetenschappelijk gegeven, dat trouwens, geïsoleerd genomen, nog geen absoluut criterium zou hebben opgeleverd, de Rechtbank zich verlaten moet op de voorhanden zijnde gegevens om uitspraak te doen over de gegrondheid van de telastlegging B);

Aangezien geen enkel vaststaand gegeven voldoende toelaat te bevestigen dat verdachte op de openbare weg in staat van dronkenschap zijn autovoertuig zou hebben bestuurd; dat anderzijds nochtans onbetwist moet aanvaard worden, dat de door verdachte verbruikte hoeveelheid alcohol bij hem, gelet op de omstandigheden van het ongeval, een zekere staat van euphorie heeft verwekt, waarbij zijn aandacht, de beheersing van zijn reflexen en zijn concentratievermogen op de weg schadelijk beïnvloed werden, met als gevolg de uit de strafbundel blijkende wijze van besturen;

Dat de eerste verbalisant, die kort na het ongeval ter plaatse is gekomen, stellig van mening was dat verdachte onder de invloed van de drank verkeerde (zie verklaring stuk 1); dat verdachte tevens in het laatste door hem bezochte café, omstreeks 22 uur, dus kort voor het ongeval, een glas Spa-nature met citroen verbruikte, aldaar zelf verklaarde reeds « enige dagen gedronken te hebben » en pijn aan zijn maag te hebben (zie stuk 5, verklaring getuige Tanczer Maria);

Aangezien verdachte derhalve, gelet op zijn beïnvloeding door de drank, de verplichting had een grotere voorzichtigheid aan de dag te leggen, rekening houdend met zijn occasionele toestand en zijn snelheid en wijze van sturen te regelen naar deze toestand, te meer dat daarbij nog de weg glad lag;

Aangezien de omstandigheden van het ongeval intengendeel bewijzen, dat verdachte met een snelheid heeft gereden en op een wijze, die, gelet op de hierboven bepaalde toestand, een gevaar voor het publiek of hinder voor het verkeer opleverde;

Dat, wat deze snelheid betreft, weliswaar de deskundige Tuypens in zijn verslag aanvaardt dat deze snelheid wellicht de 55 km. in het uur niet overschreed; dat deze snelheid voor een normaal weggebruiker, rijdend op een weg in normale staat, onbetwist niet overdreven is, doch, gelet op het relatieve van het begrip snelheid, overdreven was voor verdachte, gezien zijn beïnvloeding door de drank en de daarbij komende gladde toestand van de weg;

.....

Wijzende nopens de eis van de burgerlijke partij :

Aangezien het slachtoffer op het voetpad stond, toen de auto van veroordeelde tegen de gevel van het huis n° 41 reed en op een lengte van 8 m. op het voetpad gleed; dat het slachtoffer van het voetpad is weggesprongen en op de rijweg werd aangerezen, maar veroordeelde zelf door zijn gevaarlijke wijze van besturen de instinctmatige vluchtbeweging van het slachtoffer heeft veroorzaakt; dat Verhulst dan ook volledig verantwoordelijk is voor de dood van Hermans Nestor;

Aangezien de Burgerlijke partij Julia Hubert de volgende schade heeft geleden;

I. *Uitgaven :*

A) niet betwist :

1° hospitaal	250,—
2° Commissie Openbare Onderstand	
Lijkwagen	400,—
3° Dr. Devriese	600,—

Samen : 1.250,—

B) De begrafeniskosten bedragen :

1) Lijkwagen	600,—
2) Inlassing Atlas	495,—
3) Begraafendienst	4.200,—
4) Rouwbrieven	1.583,75
5) Gedachtenissen	1.175,—
6) Begraafenisonderneming	
Geers	5.978,60
7) Grondvergunning kerkhof	3.000,—
8) Rouwmaaltijd	2.079,—

Samen 19.011,35

Aangezien de door de Burgerlijke Partij geleden schade bestaat in de vervroegde betaling ervan (zie studie Ronse, Rechtsk. Weekblad 1951, blz. 1668); dat, gelet op de waarschijnlijke levensduur van het slachtoffer (18 jaar), de contante waarde van 19.011,35 fr. tegen 4,5 % gelijk is aan $19.011,35 \times 0,4528 = 8.608,33$; dat de door de burgerlijke partij geleden schade gelijk is aan het verschil tussen de gedane uitgaven en de contante waarde ervan : $19.011,35 - 8.608,33 =$

10.403,—

Aangezien de rouwkosten, die een werkelijk verlies uitmaken, bedragen :

Voiles en rouwhoeden	2.045,—
Verven van mantel	125,—

Samen 2.170,—

II. *Materieel verlies :*

Aangezien de inkomsten van het slachtoffer bedragen :

Muziekconservatorium Kortrijk	85.176,—
Muziekconservatorium Ronse	17.052,—
Muziekschool Oudenaarde	11.160,—

Samen 113.388,—

waarvan dienen te worden afgetrokken :

Sociale lasten 8 % 9.071,—

Belastingen aan de bron 9.132,—

zijnde samen 18.203,—, blijft dus 95.185,—

daarenboven komt het inkomen van

muziekchef te Wevelgem 10.000,—

De Privaatlessen 4.815,—

Samen 14.815,—

110.000,—

Aangezien het gezin van het slachtoffer bestaat uit de echtgenote en een meerderjarige dochter, die hetzij door haar persoonlijke arbeid hetzij door haar huwelijk niet lang meer ten laste zou geweest zijn; dat anderzijds het uitoefenen van een beroep te Ronse, te Oudenaarde en te Wevelgem onvermijdelijk zekere kosten veroorzaakte; dat het redelijk is 40 % af te trekken voor persoonlijk onderhoud van het slachtoffer en uitgaven in verband met zijn beroep;

Aangezien de veroordeelde staande houdt dat Herman, die 55 jaar oud was, binnen 10 jaar op pensioen zou gaan, zodat slechts zou moeten rekening gehouden worden met 10 jaar waarschijnlijke economische

levensduur; dat niet bewezen is dat een muzikleraar met 65 jaar op pensioen gaat; dat hij alsdan gemakkelijker met private lessen het verschil tussen zijn wedde en zijn pensioen had kunnen verdienen;

Aangezien de materiële schade aldus bedraagt :
 110.000 fr. — 40 % of 44.000 = 66.000 fr.
 's jaars of gecapitaliseerd aan 4,5 % =
 66.000 × 12,16 = 802.560,—

III. pijn en smarten der weduwe :

Aangezien deze dienen te worden geraamd op 100.000,—

IV. pijn en smarten der dochter :

Aangezien deze dienen te worden geraamd op 40.000,—

V. pijn en smarten van de gehuwde zoon :

Aangezien deze dienen te worden geraamd op 20.000,—

Om deze redenen :

Verwijst Verhulst Antoine te betalen aan

1) de Burgerlijke partij Wve Hermans : 1.250 + 10.403 + 2.170 + 802.560 + 100.000 = 916.383 fr.

2) De Burgerlijke partij Hermans Cecile de som van

3) de Burgerlijke partij Hermans Werner de som 40.000 fr.

van 20.000 fr.

telkens met de compensatoire interesten vanaf de datum van het ongeval tot op de datum der aanstelling, van dan af met de rechterlijke interesten en de kosten;

NOOT. — Tegen dit vonnis werd door alle partijen hoger beroep ingesteld.

(1) Wat de relativiteit der snelheid betreft : In dezelfde zin Orianne (P.), Le Code de la Route, Chronique de Jurisprudence (1945-1950), uittreksel uit het Journal des Tribunaux 1951, Larcier 1951, blz. 12, n° 42.

(2) Wat de schade en schadeoosstelling betreft, zie J. Ronse : Enkele actuele vraagstukken in verband met de berekening der schadeloosstelling voor vermogensschade spruitend uit lichamelijk letsel of dodelijk ongeval. R.W. 1950-51, 1537 en volg.

(3) Anders, wat de belastingen betreft: Gent, 23 Februari 1951, R.W. 1951-52, 268.

BURGERLIJKE RECHTBANK TE DENDERMONDE

5e Kamer — 6 Mei 1952.

Voorzitter : M. Rollier.

Rechters : M.M. Van Hoogenbemt en Van Wesemael.

Advocaten : Mrs Claus en Duerinck.

Rijksmaatschappelijke Zekerheid. — Verjaring van de vorderingen van de R.M.Z. — Aanvang van de verjaring. — Slechts voor fooi werkende arbeiders.

De vorderingen van de R. M. Z. vóór de burgerlijke rechtbanken verjaren na drie jaar (artikel 12 van het wetsbesluit van 23 December 1944, gewijzigd bij artikel 2 van het wetsbesluit van 6 September 1946) wat aangaat de vorderingen tegen de werkgevers wegens niet-betaling, zo van hun bijdragen als van die van hun werkegevers.

Deze verjaring vangt aan de dag, waarop de bijdragen, de bijlagen en de verwijlinteressen opeisbaar worden, dit is, wat de bijdragen aangaat, op

de vervalddag van het kwartaal, waarop zij betrekking hebben (artikel 5 van het Besluit van de Regent van 16 Januari 1945, gewijzigd bij artikel 1 van het Besluit van de Regent van 7 September 1946) en wat de bijlagen en de verwijlinteressen aangaat, twee en halve maand na de vervalddag van hetzelfde kwartaal. Ook arbeiders, die slechts fooien ontvangen, zijn onderworpen aan de bepalingen betreffende de Rijksmaatschappelijke Zekerheid.

R. M. Z. t/ Brijis.

Gezien de stukken, waaronder het vonnis van de heer Vrederechter van het kanton Beveren-Waas dd. 20 Februari 1951, in regelmatige uitgifte voorgebracht, waartegen de R. M. Z. tijdig en regelmatig in hoger beroep is gekomen;

Overwegende dat uit het op 19 Augustus 1950 afgesloten rekeninguittreksel van de R. M. Z. is gebleken, dat René Brijis voor de drie eerste kwartalen van het jaar 1947 aan de R. M. Z. verschuldigd was een totaal bedrag, groot 5.268 fr., voor bijdragen, bijlagen en verwijlinteressen; dat de R. M. Z. op 24 November 1950 een dagvaarding heeft doen uitbrengen, strekkende tot betaling van voormelde som van 5.268 fr., vermeerderd met de wettelijke interesten tegen 5 % 's jaars vanaf 9 Augustus 1950, de gerechtelijke interesten en de kosten;

Overwegende dat de eerste rechter deze eis als ongegrond heeft afgewezen;

Overwegende dat appelland voorhoudt dat René Brijis gedurende de drie eerste kwartalen van het jaar 1947 op zijn landbouwbedrijf René Verbraecken als knecht in dienst heeft gehad tegen betaling van drinkgeld en de kost;

Overwegende dat geïntimeerde de driejaarlijkse verjaring opwerpt en ten gronde staande houdt, dat René Verbraecken tijdens bedoelde periode in dienst is geweest van zijn vader en daarenboven de wetgeving op de maatschappelijke zekerheid niet van toepassing is op personen die slechts tegen betaling van drinkgeld en voor de kost worden te werk gesteld;

Overwegende dat de vorderingen van de R. M. Z. vóór de burgerlijke rechtbanken verjaren met 3 jaar (artikel 12 wetsbesluit van 28 December 1944, gewijzigd bij artikel 2 wetsbesluit van 6 September 1946), dit voor wat aangaat de actie tegen de werkgevers wegens niet betaling, zo van hun bijdragen als van die van hun werknemers;

Overwegende dat de driejaarlijkse verjaring een aanvang neemt de dag, waarop de bijdragen, de bijlagen en de verwijlinteressen opeisbaar worden, te weten, voor wat de bijdragen aangaat, op de vervalddag van het kwartaal, waarop zij betrekking hebben (artikel 5 van het Besluit van de Regent dd. 10 Januari 1945, gewijzigd bij artikel 1 van het Besluit van de Regent van 7 September 1946) en voor wat de bijlagen en de verwijlinteressen aangaat, twee maand en half na de vervalddag van hetzelfde kwartaal, afgezien van het feit of de lonen tijdig of te laat aan de R. M. Z. werden aangegeven (zie Burg. Rechtbank Brussel, 28 December 1951, J. T. 13/20 April 1952, blz. 238);

Overwegende dat het exploit van de inleidende dagvaarding dagtekent van 24 November 1950;

Overwegende dat de vordering, strekkende tot betaling der bijdragen over de drie eerste kwartalen van het jaar 1947, derhalve respectievelijk op 31 Maart 1950, 30 Juni 1950 en 30 September 1950 door verjaring is vervallen;

Overwegende dat de verjaring der vordering, strek-

kende tot betaling der bijdragen en der verwijlinteressen voor dezelfde kwartalen respectievelijk intreedt op 15 Juni 1950, 15 September 1950 en 15 December 1950;

Overwegende bijgevolg dat appellant in beginsel slechts aanspraak kan maken op de bijslagen en verwijlinteressen van het derde kwartaal van het jaar 1947, zijnde 192 fr., wegens bijslag en 111,05 fr. wegens verwijlinteressen; dat alle andere gevorderde sommen door verjaring vervallen zijn;

Overwegende dat uit het verslag n° 592 dd. 17 Jan. 1950, opgesteld door de heer H. Van Damme, controleur bij de R. M. Z., blijkt dat geïntimeerde wel degelijk akkoord is « dat er een knechtje op het bedrijf is geweest... dat dit knechtje geen bezoldiging, maar af en toe drinkgeld ontving en verder voor de kost werkte »; dat het bijgevolg niet opgaat thans te komen verklaren dat niet hij, maar wel zijn vader dit knechtje in dienst heeft gehad;

Overwegende bovendien dat de bij fooien bezoldigden onderworpen zijn aan de bepalingen betreffende de Rijksmaatschappelijke Zekerheid (artikel 2 van het wetsbesluit van 28 December 1944, gewijzigd bij de wetsbesluiten van 20 Maart 1945, 3 Augustus 1945 en 6 September 1946, alsmede artikel 2 van het Ministerieel Besluit van 11 April 1947, genomen in uitvoering van het Regentsbesluit van 28 September 1945 aangaande de toepassing van het wetsbesluit van 28 December 1944, gewijzigd bij Ministerieel Besluit van 11 Juni 1947 en 2 Juli 1949);

Overwegende bijgevolg dat geïntimeerde verschuldigd is de som van 192 fr. + 111,05 fr., vermeerderd met de wettelijke interesten tegen 5 % 's jaars over eerstgenoemde som vanaf 13 Augustus 1950;

Om deze redenen,

De Rechtbank, rechtsprekend in hoger beroep, alle verdere en tegenstrijdige besluiten verwerpende, zegt het beroep gedeeltelijk gegrond, doet het vonnis a quo té niet, en, doende wat de eerste Rechter had behoren te doen, veroordeelt René Brijs om aan de R. M. Z. te betalen als bijslag voor het derde kwartaal van het jaar 1947, een som, groot 192 fr., vermeerderd met de wettelijke interesten tegen 5 % 's jaars vanaf 19 Augustus 1950, alsmede bij wijze van verwijlinteressen, voor zelfde kwartaal, een som groot 111,05 fr.;

Veroordeelt beide partijen tot de helft der gerechtskosten.

RECHTBANK VAN KOOPHANDEL TE KORTRIJK

18 Februari 1952.

Voorzitter : M. Van Lerberghe.

Referendaris : M. Van de Kerckhove

Advocaten : Mrs Van Moerkercke en Staessens.

Vervoerovereenkomst (Wet van 25 Augustus 1891). — Verjaring. — Vordering tot betaling van de vervoerprijs. — Stuiting der verjaring door uitdrukkelijke of stilzwijgende schulderkenning. — Gevolgen der stuiting.

Art. 9 van de wet van 25 Augustus 1891 is ook van toepassing op de vordering van de prijs van het gedane vervoer. De in dat artikel bepaalde korte verjaring berust niet op een vermoeden van betaling.

De verjaring wordt gestuit doordat de schuldenaar het recht erkent van hem, tegen wien de ver-

jaring loopt (art. 2248 B.W.). Deze erkenning kan uitdrukkelijk of ook stilzwijgend geschieden, bvb. door betaling ener afkorting.

De stuiting heft de loop van de verjaring op; een nieuwe verjaring begint te lopen van af het ogenblik der stuiting; deze nieuwe verjaring is in principe van dezelfde aard en dezelfde duur als die, welke gestuit werd.

Op dit beginsel zijn er twee uitzonderingen :

1° de erkenning der schuld, die een schuldvernieuwing teweegbrengt, vervangt de korte verjaring door de gewone van 30 jaar.

2° de schriftelijke schulderkenning, zelfs wanneer zij geen schuldvernieuwing teweegbrengt, vervangt de korte termijnen van de artikelen 2271 tot 2274 B.W. door de verjaring van 30 jaar.

De stilzwijgende schulderkenning (bvb. door de betaling ener afkorting) heeft geen schuldvernieuwing ten gevolge en verandert niet de aard en de duur der verjaring.

Soete-Vandenbroucke t/ P.V.B.A. Vanlauwe en Cardon.

Gezien de dagvaarding van 11 October 1951, waarbij eiser de veroordeling vordert van verweerster tot betaling van 9.867,45 frank, zijnde het saldo door verweerster verschuldigd uit hoofde van vervoer, met de rechterlijke rente en de kosten van het geding;

Gezien de stukken;

Aangezien eiser stelt dat hij vanaf 19 September 1947 tot en met 1 December 1948 regelmatig vervoer voor verweerster deed voor een totaal bedrag van 29.143,30 frank, op welk bedrag verweerster afkortingen betaalde, zodat op 19 Maart 1949 aan verweerster een brief werd gestuurd, meldend dat het saldo van haar schuld op dat ogenblik bedroeg 11.867,45 frank;

dat verweerster op 20 Januari 1950 2.000 frank afkortte, zodat verweerster 9.867,45 frank schuldig blijft;

Aangezien het eerste argument van verweerster bestaat in het opwerpen der verjaring, voorzien door art. 9 der wet van 25 Augustus 1891 : de rechtsvorderingen, ontstaan uit de overeenkomst ter zake van vervoer in het binnenland, verjaren na zes maanden;

Aangezien inderdaad art. 9 ook van toepassing is op de vordering tot betaling van de prijs van het gedane vervoer (Marche, 10 December 1937, Pas. 1938, III, 147; Frederic, Dr. Comm. T. III, blz. 663, note 2 met uitvoerige rechtspraak);

dat het hier gaat om binnenlands vervoer van goederen en derhalve art. 9 voornoemd toepasselijk is;

dat deze korte verjaring niet steunt op een vermoeden van betaling;

Aangezien de verjaring echter gestuit wordt doordat de schuldenaar het recht erkent van hem tegen wien de verjaring liep (art. 2248 B.W.), dat deze erkenning uitdrukkelijk of stilzwijgend kan geschieden en stilzwijgend door de betaling van een afkorting bvb. (Kluyskens, De Verbintenissen, ed. 1948, n° 258, 1° en 2° lid);

Aangezien de stuiting de loop van de verjaring opheft, enkel werkt voor het verleden en niet verhindert dat de verjaring opnieuw begint te lopen vanaf de erkenning;

dat deze verjaring in principe van dezelfde aard en dezelfde duur is als die welke gestuit werd (Kluyskens, idem, n° 259, 1° en 2° lid);

Aangezien echter op dit beginsel twee belangrijke uitzonderingen zijn :

1) de erkenning der schuld, die een schuldvernieu-

wing teweegbrengt, vervangt de korte verjaring door de gewone van 30 jaar;

2) de schriftelijke erkenning van schuld, zelfs wanneer zij geen schuldvernieuwing teweegbrengt, vervangt, wat betreft de korte termijnen van de artikelen 2271 tot 2274 B. W. deze door de verjaring van 30 jaar (Kluyskens, idem, n° 259);

Aangezien ter zake geen schriftelijke erkenning van schuld bestaat en het evenmin gaat om een korte verjaring der artikelen 2271 tot 2274 B. W.; dat evenmin de erkenning der schuld bestaat, die een schuldvernieuwing teweegbrengt, vermits alleen afkortingen werden betaald, zodat de eenvoudige stille schuld-bekentenis, die geen schuldvernieuwing tengevolge heeft, de aard en de duur der verjaring niet verandert (Kluyskens, idem, n° 259, 1° met verwijzing naar Rouaan, 11 Augustus 1890, D. P. 1891, V, 407; Sirey, 1891, II, 50; nog Cass. Fr. 4 Maart 1878, Sirey 1878, I, 469; in zake vervoercontract, Hrb. Antwerpen, 21 November 1947, R. W. 1948-49, kol. 458; Charleroi, 14 Maart 1883, Pas. 1883, III, 345);

Aangezien het vervoer opgehouden had op 1 December 1948; dat de laatste afkorting betaald werd op 20 Januari 1950, zodat de vordering verjaard is;

Om deze redenen :

De Rechtbank, alle andere besluiten afwijzend, Verklaart de vordering van eiser verjaard; wijst ze dienvolgens af; kosten ten laste van eiser;

Verklaart het vonnis uitvoerbaar bij voorraad, niet-tegenstaande elke voorziening en zonder borgstelling.

VREDEGERECHT TE BRUGGE

2e Kanton — 1 September 1952.

Rechter : M. van Rollegem.
Advocaten : Mrs D'Hondt en Lamiroy.

Handelshuurovereenkomsten. — Huurhernieuwing. —
De verhuurder kan afstand doen van zijn recht om zich op de niet-naleving door de huurder van de bij de wet voorgeschreven vorm van het verzoek om huurhernieuwing te beroepen.

De wet op de handelshuurovereenkomsten bepaalt, op welke wijze de huurder, die het recht op huurhernieuwing wenst uit te oefenen, op straffe van verval moet handelen.

De bewoordingen van artikel 14 van voormelde wet zijn weliswaar imperatief: de op de niet-naleving van dit voorschrift gestelde nietigheid is evenwel slechts betrekkelijk, zodat de partij, die door deze wetsbepaling beschermd wordt, van de nietigheid afstand kan doen, terwijl de andere partij deze afstand mag bewijzen.

Van Mullem t/ Verstraete.

Overwegende dat aanlegger hoofdhuurder is van een eigendom gelegen te Wenduine, Kerkstraat 6, en dat gedaagde onderhuurder is van bepaalde delen ervan;

Overwegende dat aanlegger, beweerende dat gedaagde niet om huurvernieuwing heeft verzocht, dag-

vaardt tot ontruiming tegen de 20e November aanstaande;

Overwegende dat een familieband bestaat tussen aanlegger en gedaagde (oom en neef);

Overwegende dat gedaagde beweert dat aanlegger hem op 15 of 16 Augustus l.l. verklaard heeft, dat een verzoek om huurvernieuwing overbodig was; dat hij dienaangaande aan aanlegger de gedingbeslissende eed opdraagt;

Overwegende dat de wet bepaalt op welke wijze op straffe van verval de huurder, die het recht op huurvernieuwing verlangt uit te oefenen, handelen moet (Tschoffen et Dubru : n° 90; La Haye et Van Kerckhoven : n°s 329 en 66; Reyntens et Van Reepinghen : n° 148; Paternoster : n° 354; De Page : Complement, III, n° 792 bis, blz. 204);

Overwegende dat de bewoordingen van artikel 14 van de wet op de handelshuurovereenkomsten wel is waar imperatief zijn; dat evenwel de wegens op de niet-naleving daarvan bepaalde nietigheid slechts betrekkelijk is met het gevolg dat de partij, die beschermd wordt, van deze nietigheid kan afstand doen; terwijl de andere partij deze afstand mag bewijzen; dat bij identieke motieven de rechtspraak van het Cassatiehof in zake landpacht mag toegepast worden (zie arrest Cassatie, dd. 9 December 1948, in J. T., blz. 228);

Overwegende dat dan ook aan aanlegger de gedingbeslissende eed behoort te worden opgedragen;

Om deze redenen,

Wij, Vrederechter, alle andere besluiten verwerpen de en rechtdoende op tegenspraak en in eerste aanleg;

Leggen aan aanlegger de volgende gedingbeslissende eed op : « Ik zweer dat ik op 15 of 16 Augustus 1951 » aan verweerder in aanwezigheid van diens echtgenote, dochter en schoonzoon, niet heb gezegd dat » het verzoek om huurvernieuwing ingevolge de wet » van 30 April 1951 overbodig was, daar ik aan verweerder toch pacht gaf voor het gedeelte van het » huis, dat hij huurt, voor de duur dat ik hoofdhuurder » zou blijven. Zo helpe mij God »;

Zeggen dat tot die eedaflegging kan worden overgegaan ter openbare zitting van het Vredegerecht te Brugge op Maandag 8 September aanstaande, om tien uur;

Houden de beslissing omtrent de kosten aan.

Vlaamse Juristen,
abonneert U
op het
"Rechtskundig Weekblad"

BIBLIOGRAPHIE

Dr A. CLOSSET en Dr R. POURET : Van burgerzin naar burgerdeugd. - Nederlandse Boekhandel, Antwerpen. - 1952. - 223 p.

Sinds enkele tijd heeft de staatsburgerlijke opvoeding een rechtmatige plaats gekregen in het onderwijs. In het Nederlands ontbraken er echter studieboeken om bij dit onderwijs als leidraad te dienen. Het Franse handboek van Drs Closset en Pouret is thans verschenen in Nederlandse vertaling, bewerkt door de heer Van Stichel, studieprefect van het Koninklijk Atheneum te Hasselt.

Het is gelukkig dat dit voortreffelijk boek thans ter beschikking staat van het middelbaar onderwijs in het Nederlandstalig gedeelte van ons land.

De staatsburgerlijke opvoeding omvat een groot gedeelte dat betrekking heeft op de rechtsbeginselen, vooral op de beginselen van het publiek recht en het boek verdient dan ook ten volle in dit tijdschrift een vermelding.

In een eerste deel worden beknopte doch uitstekende bepalingen gegeven van essentiële begrippen, zoals natie, staat, ras, volk, wet, enz. en wordt er uitgebreid over de verhouding tussen natie en staat.

Het tweede gedeelte geeft een kort overzicht van het Belgisch grondwettelijk recht, voorafgegaan door een historische uiteenzetting van onze belangrijkste staatstukken uit het verleden.

In het derde deel worden vrij uitvoerig de vrijheidsrechten ontleed met de parallel lopende plichten der burgers.

Uiteindelijk wordt in een vierde deel de verhouding tussen de natie en de individuen besproken, het geestesleven, de arbeid, het gezin, de burgerzin en de vaderlandsliefde.

Bij dit alles worden zeer actuele problemen besproken en het geheel is een voortreffelijk instrument om de jonge geesten op te voeden tot een klaarder inzicht in de staatkundige verhoudingen en in de essentiële problemen van het sociale leven.

Het is een zeer gelukkige gedachte geweest van de auteurs een vijfde deel aan het boekje toe te voegen, waarin zij uittreksels hebben gereproduceerd van vooraanstaande schrijvers en geleerden, alsook aanhalingen uit staatkundige documenten.

Van grote waarde zijn de bibliographische aantekeningen die het werk besluiten en die voor de jonge studenten, welke zich voor deze vraagstukken interesseren, een uitstekend richtsnoer zullen zijn.

R. V.

VLAAMSE JURISTEN

ABONNEERT U OP

RECHTSKUNDIG WEEKBLAD

BALIELEVEN

VLAAMSE CONFERENTIE DER BALIE
TE ANTWERPEN

Vergadering van 24 October 1952

De ontdekking van nieuwe medicale procédés, die toelaten de simulatie te achterhalen bij zekere individuen, welke symptomen van mentale onevenwichtigheid vertonen, heeft de laatste tijden het probleem gesteld van de toepassing der narco-analyse op het gerechtelijk onderzoek.

Zowel in medicale als gerechtelijke middens werd dit vraagstuk vaak in discussie gebracht.

In de «Annales de Médecine de France» (avril, mai, juin 1945) gaven enige geneesheren hun bevindingen weer, opgedaan bij patiënten onder invloed van pentothal.

De «Société de Médecine Légale de France» vormde onder haar leden een commissie met het doel na te gaan aan welke voorwaarden het onderzoek van het onderbewustzijn van het individu moet voldoen. De heren Richet en Dessolle in de «Société de Médecine» laakten de toepassing van dergelijke methoden.

Het proces Sens gaf aan de Raad der Orde bij de Balie te Parijs de gelegenheid onvoorwaardelijk stelling te nemen tegen de op deze verdachte aangewende behandeling met pentothal nog vóór de zaak door de rechtbank behandeld werd.

Ook nog andere gezaghebbende persoonlijkheden, zoals Maurice Garçon, Stafhouder Ribet, Stafhouder Poignard, die zijn zoon Daniël, een der verdedigers van Sens, ter hulp kwam, spraken zich onbeperkt uit tegen de toepassing van de narco-analyse op het strafrechterlijk onderzoek.

Ook in België werd het probleem aangeroerd. Procureur-generaal Tahon, in zijn mercuriale «La liberté individuelle et un nouveau procédé d'expertise mentale» bij de aanvang van het gerechtelijk jaar 1947-1948 (1947, J. T., blz. 506) wijdde een merkwaardige studie aan het vraagstuk.

Mr Steghers koos de «Narco-Analyse» als onderwerp van zijn openingsrede op de plechtige openingszitting van het Vlaams Pleitgenootschap der balie bij het Hof van Beroep te Brussel. Zijn besluit was: «Narco-Analyse, een waarheidsserum? neen. Met het uiterste onzer krachten voegen wij ons bij onze stafhouders en magistraten en zeggen «neen». «Narco-Analyse, middel tot betere kennis van de volledige personaliteit van de betichten, zeggen wij: ja, zo de rechten van verdediging en de vrijheid van het individu niet geschonden worden» (Rechtskundig Weekblad, 1951, blz. 698).

Mr Van Hemelrijck echter, die als voorzitter van het Vlaams Pleitgenootschap de openingsredenaar van antwoord diende, meende onvoorwaardelijk dat de «Narco-Analyse» geen plaats vond in het rechtsapparaat onzer beschaving.

Het bestuur der Vlaamse Conferentie op zijn beurt verzocht de heer Edward Ceulemans, professor aan het Hoger Instituut voor Bestuurswetenschappen, en onderzoeksrechter te Antwerpen, die insgelijks het probleem onderzocht, zijn overwegingen aan de leden der Vlaamse Conferentie kenbaar maken.

Na de Narco-Analyse bepaald te hebben, wees de spreker op het ontstaan van het vraagstuk van de

Narco-Analyse, daar het wezenlijke van de menselijke persoon geraakt wordt. Dit probleem bereikte de openbare opinie tijdens de verwarring van de na-oorlog. De passies van het ogenblik verdrongen vaak de bekommernis voor de wetenschappelijke waarheid.

Historisch gezien dankt het vraagstuk zijn ontstaan aan de evolutie van vier jonge wetenschappen, die elkaar ontmoet hebben, nl. de psychiatrie, de organische scheikunde, de criminologie en de criminalistiek.

Hoewel de praktische uitslagen eerder gering zijn, dringt zich toch een stellingname op met het oog op de toekomst.

Narco-Analyse, aldus de spreker, tegen de wil van de mens in, betekent ongetwijfeld een aanslag op de menselijke persoon en is derhalve uit de boze, zowel in private geneeskunde als in gerechtelijk onderzoek.

De heer Ceulemans waarschuwde vervolgens voor verwarring met andere technieken, die in de Westerse landen gelukkig nog nooit werden toegepast.

Alhoewel de toestemming van het subject de bezwaren van natuurrechtelijke en juridische aard wegneemt, dient, naar het oordeel van de spreker, de Narco-Analyse toch geweerd uit het eigenlijk gerechtelijk onderzoek om redenen van bijkomende aard.

De heer Ceulemans meent nochtans dat de toepassing der Narco-Analyse in de rechterlijke psychiatrie dient aangemoedigd.

Voor het ontdekken van sommige simulaties bleek de aanwending nuttig. De huidige betekenis van de eed die aan de deskundigen opgelegd wordt, maakt de toepassing voorlopig vrij delicaat. De psychiater kan immers verplicht worden zaken te veropenbaren die niet rechtstreeks verband houden met de geestestoestand van de verdachte, maar vaak met de feiten die hem ten laste worden gelegd.

Dat deze causerie door een geanimeerde discussie zou gevolgd worden was te verwachten.

Na enige aanvullende overwegingen van Mr Wittmans, gaf Mr Baec als zijn mening te kennen dat de Narco-Analyse insgelijks tegen de wil in van de verdachte dient toegepast. Mr Ooms daarentegen veroordeelde onvoorwaardelijk de aangewende methode. Beide tussenkomsten worden bedolven onder een vloed van argumenten. Mr Rombaut stelde zich de vraag of de verdachte onder invloed van de narcose wel de waarheid sprak. Bij dronkaards b.v. vindt het gezegde « in vino veritas » niet altijd absolute bevestiging. De Stafhouder ook vroeg zich af of met de ontdekking van « Pentothal » en andere barbiturazuren wel de substantie gevonden werd om doeltreffend de waarheid te achterhalen. Ook Mrs Van Staen en Hens deden hun duit in het zakje.

Het bleek dus dat ook in de Vlaamse Conferentie de meningen omtrent het probleem uiteenliepen.

Vermelden wij nog dat de rede van de heer Ceulemans kortelings in extenso in het Rechtskundig Weekblad zal verschijnen. De discussie van het vraagstuk kan alzo nog lange tijd voortgezet worden.

M. D.

CONFERENCE DU JEUNE BARREAU D'ANVERS

Openingszitting van 26 October 1952

Op Zaterdag 1.1. had in de Assisenzaal van het Gerechtshof de jaarlijkse plechtige openingszitting plaats van de Conférence du Jeune Barreau d'Anvers. Het was voor een zeer gevulde zaal en in aanwezigheid

van talrijke hoogwaardigheidsbekleders, magistraten en advocaten in toga dat Mr Russinger, voorzitter van de Conferentie, het woord nam om de aanwezigen te begroeten. Vermelden wij dat zich tussen deze aanwezigen bevonden de heer Chresteil, stafhouder der balie van Parijs, en Mr Wyckerheid Bisdom, deken van de Orde der Advocaten bij de Hoge Raad der Nederlanden.

Mr Russinger vond zeer gelukkige woorden om hulde te brengen aan de vele hoogstaande personaliteiten die de zitting met hun aanwezigheid vereerden. Het kwam ons voor dat het gedeelte zijner rede, waarin hij de bestaansreden van een Franse Conferentie van advocaten te Antwerpen wenste te rechtvaardigen, minder geslaagd was. De onbewimpelde kritiek, die door de spreker werd uitgeoefend op het wettelijk stelsel der rechtsbedeling in de Nederlandse taal, zal voorzeker in de geest van menig Antwerps confrater allerhande bedenkingen hebben gewekt.

Het woord werd dan verleend aan Mr Posenaer, die als onderwerp van zijn openingsrede had gekozen: « Les métamorphoses du beau ».

Deze rede van Mr Posenaer was een merkwaardig stuk. Zij gaf blijk van diep origineel denken en van reusachtige kennis op het gebied der kunstgeschiedenis. Mr Posenaer vroeg zich af of er doorheen de evolutie van de kunst een lijn te trekken valt. Om dit probleem uit te diepen gaf hij een brede synthese van de evolutie der Griekse beeldhouwkunst en van deze uit de middeleeuwen. Hij deelde zijn toehoorders zeer persoonlijke bedenkingen mede over de evolutie van de hedendaagse Franse schilderkunst en na een bondig overzicht te hebben gegeven van de meest recente strekkingen op allerlei kunstgebied, vroeg hij zich af welke betekenis deze jongste kunst zou hebben in de algemene evolutie van het schone en gaf hij zijn mening te kennen dat naar alle waarschijnlijkheid de kunst van de toekomst aan de hedendaagse abstracte kunst zou aanknopen.

Deze schitterende rede werd door de aanwezigen stormachtig toegejuicht.

Naar traditioneel gebruik kreeg dan de stafhouder het woord. Hij bracht eerst hulde aan de confraters, die gedurende het vorig rechterlijk jaar waren overleden: Mrs René Vervoort, Raymond Matthys, Georges De Bruyne, Georges van Doosselaere en Georges Popliment.

Hij deed daarna de bijzondere verdiensten uitschijnen van de merkwaardige rede van Mr Posenaer, verklaarde op menige punten met de spreker van mening te verschillen en kwam tot de conclusie dat de evolutie van de kunst enkel bepaald werd door het individualisme en geen aanleiding kon zijn tot het vinden van een wet welke deze evolutie zou beheersen.

Na deze vergadering waren een groot getal der aanwezigen uitgenodigd ten huize van de voorzitter, waar deze en Mevrouw Russinger hun een allerhartelijkste ontvangst hadden voorbereid, gedurende dewelke nog menige discussie over de openingsrede plaats had.

's Avonds had in de lokalen van de Philotaxe het traditioneel banket plaats, waarna Mr Vincentelli zich ook dit jaar weer onderscheidde door het zingen van overheerlijke spotliederen, die stormachtige bijval genoten.

J. M.

Abonneert U op Rechtskundig Weekblad

MEDEDELINGEN

HET CONGRES VAN CARACAS

Tot voorbereiding van het derde internationaal congres voor sociaal verweer werden besprekingen gehouden te San Marino, in September 1951. De uitslag van deze bijeenkomst werd in October j.l. in de hoofdstad van de V. S. van Venezuela, onderworpen aan het advies van Zuid-Amerikaanse criminologen, die zo welwillend waren geweest een tiental hunner Europese collega's tot bijwoning van hun beraadslaging te verzoeken.

Te Caracas, zoals te San Marino, werd achtereenvolgens besproken hoe de delinquent aan medico-psychologisch en sociaal onderzoek dient te worden onderworpen, hoe de vonnis-technieken dienen te worden gewijzigd tot betere aanpassing aan de nieuwe finaliteit van het gerechtelijk ingrijpen, en hoe de uitvoering van de vonnissen dient te worden hernieuwd om een betere resocialisatie van de overtreders te bekomen.

Met vreugde kan het worden vastgesteld dat de ten onzent zeventiende strekking naar matige evolutie bekrachtigd is geworden door de te Caracas bijeengeroepen juristen, psychiaters, psychologen, penologen en *social workers*, op voorstel van de verslaggevers, prof. Dr J. A. Mendez, F. S. Angulo Ariza en J. R. Mendoza.

Het congres aarzelde nochtans niet uitdrukkelijk stelling te nemen ten voordele:

- van een veralgemening der bio-socio-psychologische onderzoeken vóór het vonnis;
- van een splitsing van het proces in twee delen, resp. gewijd aan de beslissing over het begaan van het feit, en aan de beslissing over de t.o.v. de dader te treffen maatregelen;
- van een technische bijstand van de strafrechter;
- van een daadwerkelijke tussenkomst van de rechter tijdens de toepassing van de maatregelen die hij bevolen heeft.

Het was opvallend hoe de jongere Staten van Zuid-Amerika zich met ijver inspanden voor de studie en de verwezenlijking van het nieuwe ideaal in de bekamping van de misdaad. Het werd aan de uitgenodigden vergund de enthousiaste stichting van een *Instituto interamericano de Defensa social* mee te maken.

Ook dient het aangestipt dat de V. S. van Venezuela het voorbeeld geven in de preventieve bestrijding, door het oprichten van merkwaardige observatie- en behandelingscentra voor jeugdige delinquenten en moreel verwaarloosde jongeren. S. V.

TIJDSCHRIFTEN

Algemeen fiscaal Tijdschrift - Jaargang 1952-1953, n° 1 van September 1952.

A. Tiberghien: De Bijbelasting.

Tijdschrift voor Notarissen - n° 10 van October 1952.

H. Du Faux: Enkele kanttekeningen bij de wet op

de handelshuurovereenkomsten in verband met het registratierecht en artikelen 1743 en volg. B. W. — Rechtspraak.

Nederlands Juristenblad - afl. 36 van 25 October 1952.

Prof. Mr J. M. van Bemmelen: Het Fries in de rechtszaal. — Mr F. J. De Jong: Een vereniging van leden van de rechterlijke macht. — C. B. Hoitingh: Verzetsschaderechtspraak. — Mr H. J. van Leeuwen Sr.: Afwijkend forum in aanrijdingszaken.

Weekblad voor Privaatrecht, Notaris-ambt en Registratie - n° 4266 van 25 October 1952.

Mr F. baron van der Feltz: Eenvormig kooprecht (II). — H. J. Holterman: Aan afwezigen opgekomen erfenissen. — Mr Dr A. Begheyn: Omzetbelasting en successierecht. — Prof. Mr C. de Grooth: Overzicht der Nederlandse Rechtspraak, Verbintenissenrecht 1951 (VII, slot).

Journal des Tribunaux - n° 3953 de 26 octobre 1952.

Marcel La Haye et Jos. Vankerckhove: Propriété commerciale et baux commerciaux. — Jurisprudence.

Jurisprudence du Port d'Anvers - vol. 9 & 10, 1951. Affrètement.

Revue Critique de Jurisprudence Belge - 3ème trimestre 1952.

Madeleine Gevers: Nature du contrat conclu entre un médecin et une entreprise privée ou une administration publique. — Robert Pirson: Le fidéicommiss « de residuo » et la faculté de disposition de celui qui en est chargé.

Res et Jura Immobilia - 3ème trimestre 1952.

R. Danger et G. Morelle: Expertises (d'évaluations immobilières). — Georges Picaer: Voirie communale; notions juridiques à l'usage des particiers.

Revue de Criminologie et de Police Technique - vol. VI n° 3 de juillet-septembre.

Charles Badin: Echos et Variétés enquêtes criminelles.

Recueil Dalloz de Doctrine de Jurisprudence et de Législation - 36e cahier de 23 octobre 1952.

M. Pierre Mimin: Des cas où l'on hérite de ceux qu'on assassine. — M. Patin: La suspension de la prescription criminelle, à l'égard d'un parlementaire, par la demande d'autorisation de poursuites. — M. Jean L'Huilier: Les décrets de transfert à Electricité de France des biens nécessaires au fonctionnement du service national. — M. R. D.: L'échange avec un tiers, par le locataire évincé en vertu de l'article 19 de la loi du 1 septembre 1948, du local rendu vacant par la propriétaire exerçant la reprise.